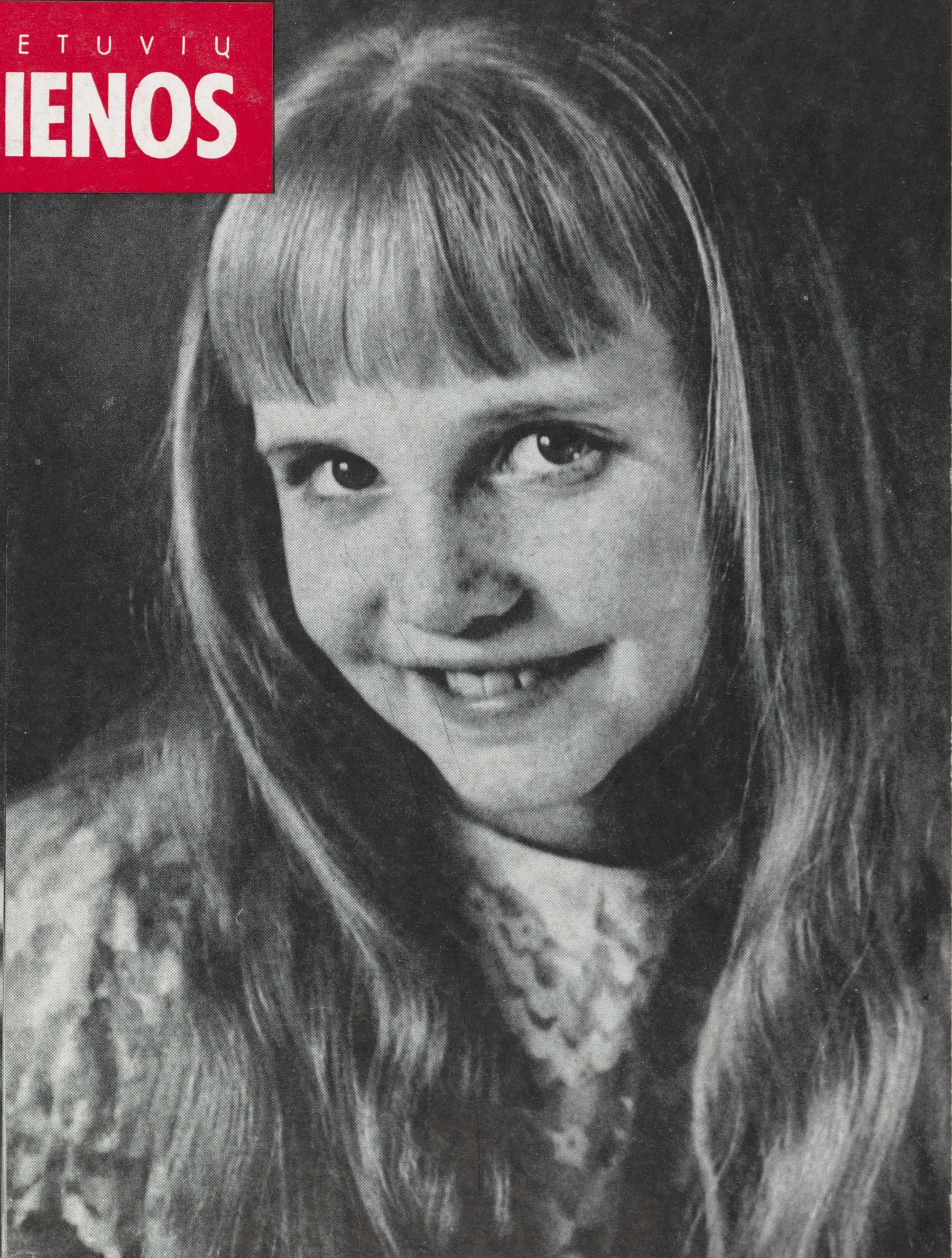

L I E T U V I U
DIENOS

MAŽOJI JANINA, "SOUND OF MUSIC" IR KT. VEIKALŲ AKTORĖ

LITHUANIAN DAYS
OCTOBER 1971

SPALIO MĒN.

L I E T U V I U
DIENOS
LITHUANIAN DAYS

4364 Sunset Blvd., Hollywood, Ca. 90029
Telefonas: 664-2919

1971, spalis   Nr. 8 (217)
Eina XXII metai
October, 1971   No. 8 (217)
Vol. XXII

Vyriausias Redaktorius / Editor-in-Chief
Bernardas Brazdžionis
Literatūros Redaktorius / Literature Editor
Alė Rūta - Arbiene
Foto Redaktorius / Photo Editor
Daumantas Čibas
Anglų k. Redaktorius / Senior English Editor
Milton Stark
Anglų k. Redaktorius / English Editor
Alfonas Milukas

Leidėjas / Publisher
Anthony F. Skirius
Administratorius / Circulation Manager
Juozas Andrius

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar initialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę. Signed or initialed articles do not necessarily reflect the opinion of the editors or of Lithuanian Days magazine. Žodinė ir visą kitą medžiagą, spausdintą "Lietuvių Dienų" žurnale, LD leidykla pasilaiko teisę panaudoti kitais atvejais be atskiro susitarimo.

Publishers reserve the right to reprint any or all matter published in Lithuanian Days magazine without separate agreement with the authors.

Rankraščius ir kitą medžiagą, jei kitaip nesusitarta, redakcija taiso ir tvarko pagal savo nuožiūrą. Manuscripts or other matter submitted for publication in Lithuanian Days magazine will be edited at the discretion of the editors, unless otherwise agreed upon.

Panaudojant medžiagą, prašoma pažymėti šaltinį. Republication of material from "Lithuanian Days" permissible only with indication of this source.

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGOTOS SU "KALIFORNIOS LIETUVIU", LEISTU 1946-49 M.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN", PUBLISHED 1946-49.

Prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku.

If subscription is to be discontinued at expiration, notice to that effect should be sent; otherwise it will be renewed automatically.

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpjūčio mėn.
Published monthly, except July and August.

Atskiro nr. kaina 85 centai.   Single copy 85¢

Prenumerata metams \$8.00 bet kuriame pasaulyje krašte.
Subscription \$8.00 per year in any country of the world.
Garbės prenumerata / Honorary subscription \$12.00.

"Second Class Postage Paid at Los Angeles, California".

TURINYS / CONTENTS

Jaunoji pamaina sako "taip"	
Vedamas 3	
K. Škirpa, Lietuvos suverenumo klausimas. 4	
SPAUDOJ IR GYVENIME	
Mirė Dr. P. Daužvardis. 6	
Jaunimo kongresui bestiruošiant.	
Prieš 40 metų.	
Neužsigaukite, viengungiai.	
V. Alseika, Mažoji Janina iškilo JAV scenoje... 7	
Irena Joerg, Sidabrinis jubiliejas. Novelė. ... 8	
Julija Švabaitė-Gylienė, Poezija. 9	
Nerima Narutė, Trys nuotrupos. Poezija. ... 10	
V. Mingėla, Kolektyvinė paroda Detroite. ... 11	
KNYGOS IR AUTORIAI.	
Recenzijos, kronika. 13	
VEIDAI IR VAIZDAI	
Illiustruota kronika iš lietuvių veiklos. ... 14	
Administracija rašo. 16	
Lietuvių Radijo programos. 16	

ENGLISH SECTION

Quousque, tandem?... Editorial. 17	
Imperialist in the Guise of a Federalist.	
By V. Širvydas. 18	
Artist's Wife, from a novel by J. Tininis. ... 19	
Ethnic Confederation. 20	
World-Wide News, by Arējas Vitkauskas. ... 20	
In Memoriam. 20	
LITHUANIANS MAKE NEWS. 21	

VIRŠELIAI / COVERS

FRONT COVER / PIRMASIS VIRŠELIO PSL.

Janina Mathews, jauna scenos aktorė.

Jos biografijos bruožai ir darbas scenoje — žiūr. V. Alseikos reportažą tekste — 7, 22 ir 23 psl.

Viršelyje ir tekste foto
V. Maželio

Janina Mathews, young actress of theatre and TV.

"Janina Mathews is, at her tender age — 9 years — an "old" pro in the theatre. This gifted young actress sings, is a finished tap-dancer, is a good pianist and is equally at home on the stage and in the TV and radio worlds. At the age of four, she performed as soloist at Gracie Mansion, New York. (Official residence of Mayor — LD Ed.), under the watchful eye of former Mayor Wagner at a posh political party, singing "The Star Spangled Banner". She was also soloist at the New York Pavilion of World Fair (1964-1965 — Ed.), in three shows. At the age of five she toured Florida and Massachusetts (Boston, mainly) and made radio appearances as soloist. She has appeared on Kraft Music Hall with Rock Hudson, with Joe Franklin on his TV show, and on the Dave Garroway Show.

At the age of seven she toured with a concert in Europe including Sweden and other countries. She was the "voice" in TV Foreign Films.

Her mother is the international-famous concert singer, Leone Juodis." (Playfare, New York, N. Y.).

BACK COVER/PASKUTINIS VIRŠELIO PSL.

Dvi nuotraukos iš Algimanto Kezio, SJ foto parodos Los Angelėse 1971 m. rugsėjo 18 d. Šv. Kazimiero parapijos salėje. Rengėjai: Filisterių Skautų Sajunga.

Two photos by Rev. A. Kezys, SJ.

A. Kezys, SJ, amerikiečių kritikos jau priparežintas foto menininkas. Jis yra iliustravęs ne tik lietuviškus leidinius, bet ir keletą amerikiečių išleistų knygų, be to, išleidęs savo foto nuotraukų aplanką (portfolio). Jo nuotraukų yra išsigiję keli meno muziejai (Chicago Meno Institut, Modernaus Meno Muziejus New York).

A. Kezys, SJ, has been widely acclaimed by critics as a photographer of high qualifications.

Among his many works are illustrations for books, both English and Lithuanian; several individual portfolios; photographs on exhibit, as those acquired by the Chicago Art Institute, the Museum of Modern Art in New York, etc.

Pedagoginių lituanistikos kursų Clevelande (Ohio) absolventės (praėjusi pavasarį) — iš kairės į dešinę: Vida Čiūaitė, Aldona Kavaliūnaitė, Daiva Bielinytė, Nijolė Balčiūnaitė, Dalia Kavaliūnaitė, Stasė Kazlauskienė, Elena Razgaitė ir Danutė Sušinskaitė.

Foto J. Garla

Spring 1971 graduates of the Lith. Pedagogical Courses in Cleveland, Ohio.

Jaunoji pamaina "taip"

mokyklų. Lituanistinėse mokyklose ir šiandieną mokosi, auga ir brėsta dešimtys ir šimtai naujų jaunuolių, kurie pakeis pasitraukiančius iš lietuviškos veiklos, iš organizacijų vadovybių, iš komitetų, iš radio kolektyvų, iš mokytojų...

Kartais nusiskundžiame, kad jaunimas nesiima vadovavimo iniciatyvos; kai kas net graudenasi: kur mūsų ateities vadai? Kur mūsų Pakštai, Dovydaičiai, Leimonai, Krasnickai, Skrupskeliai, Dielininkaičiai?

Kur? Ogi mūsų lituanistinėse mokyklose, vasaros stovyklose, studijų dienose, jaunimo kongresuose, pagaliau, ir dainų bei šokių šventėse. Nereikia daug įrodinėti, kad šių dienų vadovaujamuose postuose jau veikia tie, kurių ne vienas dar Europos lageriuose lankė lietuviškas gimnazijas. Šių dienų Razmos, Kamantai, Volertai ir daugelis kitų yra išsauge jau už Lietuvos sienų, ir jų patriotišumas ir lietuviybė, energija ir pasiaukojimas Lietuvos reikalui yra pavyzdys ne tik ateinančiam jaunimui, bet ir ne vienam senose formiose bestingstančio senimo. Po jų sekā Sakadolskiai, Kubiliai, Bradūnaitės, o ir šie

jau nebe paskutiniai — naujos pamainos jau išjungia i lietuvišką veiklą.

Mes matome, sielojamės, piktinamės dažniausiai tik dėl "darbų" to jaunimo, kuris triukšmauja, kelia demonstracijas, naudoja nuodus... Bet reikia atsiminti, kad tai yra tik mažuma. Labai didelė dauguma, 80%, o gal ir daugiau, rimta studijuoja, nesiblaško, negrinauna pasaulio "iš pamatų", o pirma patys stengiasi atsistoti ant kojų. Pagal vieną nuomonė tyrimo institutą (Harris and Association Poll) duomenis, apklausinėjus 26 mili Jonus 15-21 metų amžiaus jaunuolius, i klausimą, ar pritaria savo tėvų idealams, 73% atsakė "taip"; ar svarbi religija — 77% aukštesnių mokyklų atsakė "taip", universitetų 56% "taip". Koks lietuviško jaunimo nuošimtis i tuos ir panašius klausimus atsakyti "taip", kurį mes matome, jei ne kas dieną, tai bent savaitgaliais lietuviškoj bendruomenėj? Gal taip pat, o greičiausia 10% daugiau. O Lietuvos laisvės kovos klausimas jei nesiektų viso šimto, tai jau tikrai nėra nė vieno, kuris "degintų" i tą kovą "šaukimo kortelę", ar demonstruotū prieš, kaip amerikiečiai prieš Vietnamą.

□

Žiūrime i JAV Lietuvių Bendruomenės tarybos narių sąrašą: kokio amžiaus asmenys tenai vyrauja? Virš 60 metų tēra vos keletas; daugiausia 40-50 metų laikotarpio; o po jų eina jaunimas — prieš 30, merginos ir vyrai. Iš kur jie? Jie visi yra ateję iš lituanistinių

Lietuvos suverenumo klausimas

ir Vakarų Demokratijų įsipareigojimai

Čia susirinkome prisiminti ir pagerbti dar ne pertolimos praeities, bet neišblunkančios reikšmės įvykį, kokiuo yra mūsų tautos Birželio 23 dienos herojino sukilmimo aktas. Dažnam iš čia susirinkusiųjų teko pačiam tame kovos žygyje dalyvauti arba prie jo suruošimo aktyviai prisidėti.*)

Nors jis jau ir yra nuėjęs į Lietuvos istorijos puslapius, bet tebėra gyvas mūsų širdyse ir mintyse. Jis teikia mums ne vien pagrindo pasididžiavimui prieš kitas tautas, bet uždeda ir didelę pareigą daboti, kad jo atsiektieji laimėjimai Lietuvos valstybinio suverenumo atkūrimo požiūriu nenuveitų niekais.

Turiu omenyje Birželio sukilėlių kraugo auka pastatytają naują tautinę Lietuvos Vyriausybę, kurios tēstumas buvo per kai kurių Vliko grupių politinį susikliaudinimą skaudžiai pažeistas. Todėl dabar esame pareigos Tėvynei Lietuvai gelbēti verčiami surasti kelią, kaip tą apgailėtiną kladą atitaisyti; būtent — siekti sukilusios Lietuvos Vyriausybę atveiksminti, nežiūrint kitų tam užtrauktos didelio pavēlavimo hipotekos, labai dabar apsunkinančios to svarbaus reikalavo pravedimą.

Deja, vis dar atsiranda asmenų, kurie tos fatališkos klaidos nenori suprasti. Visai nepersenai skaičiau viename laikraštyje paskelbtą kažkieno anoniminį laišką, užvardytę "Mirusiųjų prikėlimas" Nenorėdamas leistis į polemiką su žmogumi, kuris neparodė pilietinės drąsos padėti pavardę po savo laišku, tepastebēsiu čia, jog sakytuoju, siekiančiu pajuokti Lietuvos Laik. Vyriausybės atveiksmimo pastangas, laišku jis paguldė pats save į politinės mirties patalą lietuvių patriotiškosios visuomenės akyse.

Skamba kaip tikras paradoksas, kad abejinga akimi į sakytos Vyriausybės atveiksmimo galimumus žiūri ne kas kitas, bet pirmoje vietoje tie, kas jos pristatymą pasauliui po karą buvo sukliudę ir jos atveiksmimą taip nepaprastai ilgai nudelsė. O dabar šios rūšies politikai operuoja argumentu, kad Lietuvos Laik. Vyriausybės atveiksmimas dėl didelio pavēlavimo, už kuri patys atsakingi, jau esąs nebeįmanomas. Jie pamiršta, jog tarptautinių santykų plotmėje išisenėjimo normos negalioja: čia politinės problemos nenustoja būti aktualios, kol suinteresuota šalis ar šalys nesiliauja reikalauti

problemos teisingo išsprendimo bei pažeistos teisės atstatymo. Lietuvos Laik. Vyriausybės atveiksmimo reikalas ir yra viena iš tokų problemų. Jos kėlimas pirmoje vietoje pareina nuo mūsų pačių, nuo gilumo mūsų lietuviškojo patriotizmo ir, ar esame verti Lietuvos laisvės kovotojo vardo, kuriuo mēgstame pasipuošti...

Tačiau nenoriu būti suprastas klaudingai, būk tik mes patys vieni esame kalti už Lietuvos Laik. Vyriausybės atveiksmimo susikliudymą jau 26 metus, skaitant nuo to momento, kai Antrojo pasaulinio karo kanuolės nustojo griauti ir buvo atėjės tinkamiausias laikas pristatyti Lietuvos Laik. Vyriausybė didžiosioms Vakarų Demokratijoms, tą karą laimėjusioms. Kaltē už jos atveiksmimo susikliudymą gula dar didesne dalimi ant sakytų demokratijos galybių. Akivaizdoje Sovietų Rusijos militarinių įsigalėjimo, joms pačioms tam komunizmo slibinui visaip pagelbstint laike karo, to rezultate jos pasijuto bejėgės vykdyti savo karo meto iškilmingus pažadus ir įsipareigojimus prieš pavergtas tautas. Jie buvo tokie:

a. Pagal Atlanto Chartą, prie kurios buvo prisidėjusi ir Sovietų Sąjunga:

"to respect the right of all peoples to choose the form of Government under which they desire to live", ir

"to see sovereign rights and self-government restored to those who have been forcibly deprived of them."

b. Pagal Jaltos deklaraciją, pakartotinai:

"the right of all peoples to choose the form of government under which they will live — the restoration of sovereign rights and self-government to those peoples who have been forcibly deprived of them by the aggressor nations."

Be čia anksčiau cituotų tarptautiniai bendrinių įsipareigojimų, JAV-bės buvo padariuojas ir eilę tiesioginių įsipareigojimų Lietuvos klausimu. Čia suminėsiu šiuos:

a. Summer Welles'o vadinama "policy declaration", padaryta liepos 23 d. 1940 m., iš kurios cituoju:

"the people of the United States are opposed to predatory activities no matter whether they are carried on by the use of force or by the threat of force. They are likewise opposed to any form of intervention on the part of one state, however powerful, in the domestic concerns of any other sovereign state, however weak..."

"The United States will continue to stand by these principles, because of the conviction of the American people that unless the doctrine in which those principles are inherent once again governs the relations between nations, the rule of reason, of justice, and of law — in other words, the basis of modern civilization itself — cannot be preserved."

Reikia pastebėti, jog Valstybės Departamentas šią Lietuvos į Sovietų Sąjungą įjungimo nepripažinimo deklaraciją padarė savo

paties iniciatyva, be jokio iš ano meto Lietuvos Pasiuntinio — a. a. Povilo Žadeikio — diplomatinio paprašymo tuo reikalui ir kai Amerikos lietuviai dar nebuvu sudarę jokio savo vadovaujamojo politikos organo, dabar žinomo ALT-os vardu.

b. Prezidento Franklin D. Roosevelt'o pareiškimą ALT-os delegacijai, padaryto spalio 15 d., 1940 m., iš kurio čia paduodu:

"The independence of Lithuania is not lost, but only put temporarily aside. The time will come when Lithuania will be free again. This may happen sooner than you may expect."

c. Valstybės Departamento 1941 m. rugpjūčio 18 d. atsakymą į Lietuvos Pasiuntinio ir Įgal. Ministerio protesto notą Valstybės Sekretoriui Cordell Hull'iui dėl Lietuvos okupavimo iš vokiečių pusės ir nušalinimo jos naujosios Vyriausybės:

"the United States and Great Britain respect the right of all peoples to choose the form of Government under which they desire to live and that the United States and Great Britain wish to see self-government restored to those peoples who have been forcibly deprived of it."

d. Čia paduodu taip pat ir dabartinio JAV-bių Prezidento Richard M. Nixon'o vieną pareiškimą, pareklamuojantį JAV-bių politiką:

"the United States has never recognized this act of aggression (Sovietų agresiją — KŠ), and maintains as an official position, that the people of these countries (Pabaltijo — KŠ) be allowed to determine their own destinies.

"In committing aggression against the Baltic countries, the Soviets violated not only spirit and letter of international law, but offended the standards of common human decency... We cannot condone Soviet imperialism, whether in the case of Czechoslovakia or in the case of Baltic countries."

Nenoriu gaišti laiko citavimais iš kitų visų JAV-bių Prezidentų įsipareigojančių pareiškimų, o taipgi ir kasmetinių Valstybės Sekretoriaus gražių Lietuvai užuojaautos žodžių kiekvieną Vasario 16 minėjimo proga.

Kaip JAV-bių piliečiai mes negalime prileisti, kad minėti pačių aukščiausią šio krašto administracijos asmenį iškilmingi pareiškimai galėtų būti nenuoširdūs, juo labiau padaryti tik propagandos tikslais. Todėl laikome, jog jie įpareigoja tą Administraciją siekti tuos JAV-bių pažadus tėsēti, jei nenori diskredituoti save prieš krašto gyventojus, o Amerikos didžiąją demokratiją — pasaulio akyse.

Kita Lietuvos Vyriausybei atveiksminti neaplenkiama kliūtimi negatyvinio tuo klausimu mintijimo jurisprudentai laiko faktą, kad ta Vyriausybė, po to, kai naciai ją nušalino, nebegalėjo toliau vykdyti savo pareigų bei kraštą valdyti; be to, pati rusams antrą kartą įsibraunant į Lietuvą, atsidūrė užsienyje, ir, kad nesą precedentų, kad tokiai Vyriausybei būtų koks kitas kraštas galėjės suteikti "government-in-exile" statusą, jei tokio jai pripažinimo klausimas ir būtų buvęs laiku keliamas.

Kad turėtume pilną aiškumą tuo klausimu, visų pirma reikia sau išsiaiškinti tai, ką su-

* Čia spausdiname K. Škirpos paskaitą, skaitytą š. m. rugpjūčio 13 d. Dainavoje, 1940 metų birželio 23 dienos sukilmimo suaktį minint.

Ši tekstą skaitytojams pateikiame kaip informaciją. (Antraštė duota redakcijos). Red.

prasti terminu "vyriausybė" ir antra, kokie motyvai sveria jos pripažinimė "egzilinė", jei aplinkybės ją priverčia iš savo krašto pasitraukti.

Pats žymiausias šio krašto valstybininkas ir vienas Amerikos nepriklausomybės deklaracijos autorių Thomas Jeffersonas vyriausybės pripažinimą ir pačią jos sampratą formulavo kaip instrumentą:

"to acknowledge any government to be rightful which is formed by the will of the nation, substantially declared."

Iš to matome, jog vyriausybės pripažinimui nebūtina sąlyga, kad ji faktiškai valdytų kraštą, bet kad tik būtų "*formed by the will of the nation*" ir kad būtų "*substantially declared*". Tokia kaip tik ir buvo 1941 metų Lietuvos Laik. Vyriausybė: ji buvo pastatyta krašto priešakyje tautos suverenine valia su ginklu rankoje ir paskelbta niekam nei mažiausios abejonės nesukėlusiu būdu.

Kai dėl motyvų, nusveriančių vyriausybės pripažinimą, tai jie savaime suprantami ir yra šie: įvertinimas aplinkybių kiekviename atstikime, kokios politikos laikomasi ir kokių buvo prieš tai padaryta įsipareigojimų kraštui, kurio vyriausybė siekia gauti pripažinimą, ar ji tebeveiktu savo krašte, ar aplinkybių buvo priversta pasitraukti į užsienį; kitaip sakant, jos pripažinimas bazuoja ne precedentais, bet pripažinimą suteikiančios valstybės interesu. 1923 metais Jungtinės Amerikos Valstybės buvo suteikusios Alvaro Obregeno vyriausybei Meksikoje pripažinimą vien tik tuo motyvu, kad tai buvo vienintelė pretendavusi į valdymą ir žadėjo laikytis tarptautinių įsipareigojimų. Nuo 1917 m. iki 1935 m. JAV-bės pripažino Rusijos Kerensko vyriausybę, nors ji niekad krašto faktiškai nevaldė, kol visai išnyko.

Daug originalių precedentų pagimdė Sov. Sajunga, siekdamas savo specifinių komunizmo ekspansijos ir rusiškojo imperializmo tikslų, kaip pavyzdžiu, "pripažinimas" bolševikinių "vyriausybų" Pabaltijo kraštams ir Ukrainai prieš 1920 metus, o taipgi Kuusineno "vyriausybės" Suomijai 1939-1940 m. Liublino "vyriausybė" Lenkijai buvo Sovietų Sajungos "pripažistama" 1943-1945 metais, nors buvo sudaryta net ne Lenkijos teritorijoje. Po II-jos pasaulinio karo buvo Rytų Europoje, o Vengrijoje po 1956 m., Sovietų prikurta "vyriausybų", kurios teužėmė vyriausybų patalpas, kai patį kraštą valdė sveitima okupacinė jėga pagal betarpiskus nurodymus iš Maskvos. O vistik ir tokioms "vyriausybėms" Vakarų didžiosios demokratičios plėčiai davinėjo pripažinimus...

Tie Sovietų Sajungos sukurti precedentai žinoma, neatitinka standartams bei koncepciams, kuriais bazuoja JAV-bės, kai teikia pripažinimus kitų kraštų vyriausybėms. Tačiau Sov. Sajungos sukurtų precedentų ignoruoti irgi negalima, nes, pavyzdžiu, Lietuvos Laik. Vyriausybės atveju tai išeitų tik į nenaudą JAV-bių politikos interesui. Tie

Po Vliko posėdžio su svečiais, iš Turkijos atvykus Brazinskų advokatui C. Yardimci, rugpiūčio 30 d. New Yorke.

Sėdi — iš kairės: V. Sidzikauskas — Lietuvos Laisvės Komiteto pirm., A. Simutis — Lietuvos generalinis konsulas New Yorke, C. Yardimci — advokatas iš Turkijos, Vliko pasandytas ginči Brazinskus, dr. J. K. Valčius — Vliko pirm., dr. K. Bobelis — ALT pirm.; stovi — iš kairės: R. Kezys, dr. B. Nemickas, J. Audėnas ir J. Valaitis.

precedentai egzistuoja, ir tai yra faktai, kurių vienpusišku ignoravimu panaikinti negalima, kol Sovietų Sajunga toje Europos erdvėje dominuoja. Jų panaudojimas tereiktštų paprastą priminimą Sovietų Sajungai jos pačios metodų.

Atsakomybė už esamą nenormalų nudelisimą atkurti Lietuvos valstybinį savarankiskumą, vadinamą "self-government", gula ant Sovietų Sajungos, pakartotinai Lietuvą okupavusios į karą galą. Sovietų kėslas ją sau galutinai pasilaikyti ir tam neteisėtam veiksmui sunaudotas laikas negali būti palaiykta motyvu Lietuvos Laik. Vyriausybei nepripažinti, kol JAV-bės paties neteisėto Lietuvos įjungimo į Sovietų Sajungą nepripažista.

Šioje vietoje noriu prisiminti, jog akstiną siekti sakyti Vyriausybės pastatymo tautos sukiliminiu žygiu davė Lietuvos Pasiuntinių ir Įgal. Ministerių 1940 metų rugsėjo pabaigoje Romoje priimtas nutarimas nepraleisti tada jau numatytos Berlyno - Maskvos pakto susisprogdinimo progos atkurti Lietuvos valstybinį savarankiskumą, jei ne kitaip, tai su ginklu rankoje. Jau tada JAV-bės buvo Lietuvos diplomatine tarnybą, likusių užsieny toliau veikti, pilnai pripažinusios ir dar visai neseniai, vos prieš porą mėnesių, Summer Welles'o viešu pareiškimu pasmerkusios Sov. Sajungos grobuonišką agresiją prieš Lietuvą ir jos ginkluotą užgrobimą.

Iš kitos pusės, galiu dabar atskleisti viešumai, jog lietuvių pogrindžio pasiruošimai bei LAF veikla ir jo užsibrėžtas didysis tikslas minėtuoju keliu atkurti Lietuvos suverenumą, nesudarė JAV-bių Ambasadai Berlyne

A guest from Turkey, Hon. C. Yardimci (seated, center), the attorney of father and son Brazinskai, escapees from the Soviets and detained presently by Turkish authorities, in conference with VLICK, New York.

Hon. C. Yardimci is a jurist of high qualifications in his country where he has also been Minister of Justice and Vice - Premier.

Foto L. Tamošaitis

paslapties. Gerai suprasdamas JAV-bių lietuvių kilmės piliečių virš vieno milijono gilių susirūpinimą jų senosios Tėvynės Lietuvos ir lietuvių tautos nelaimė, aš buvau prašęs kai kuriuos savo buvusius bendradarbius ir po to, kai mano Pasiuntinybė naciai uždarė, palaikyti draugiškus santykius su savo atitinkamais kolegomis, sakytos Ambasados nariais, ir juos autorizavęs ją tuo būdu diskrečiai paimformuoti apie LAF veiklą ir ko siekėme. Kai LAF planas jau buvo pravestas, aš pats, surizikavęs atsilankytį pas to meto JAV-ių charge d'affaires pareigas ējusį pareigūną, jei gerai atsimenu, p. Bernard Huffler, ir jam įteikiau nuorašą visų tų įvykių mano apžvalginio raporto, kurį buvau ką tik pasiuntęs slaptais kanalais savo kolegom, kitiems Lietuvos Pasiuntiniams ir Įgal. Ministeriams juos pilnai paimformuoti apie svarbius įvykius Tėvynėje Lietuvoje.

Iš to, Mieli Bičiuliai, suprasite, kodėl buvo logiška tikėtis iš JAV-bių pusės skubaus Lietuvos Laikinosios Vyriausybės pripažinimo, kad šiuo diplomatiniu žygiu pagelbėtų atsispirti prieš grėsus jai pavoju būti nacių nusalintai. Neįprastai greitas įvykių išsirutulojimas ir vokiečių karinių jėgų invaziją į Lietuvą, iš pradžios ją kad ir tik pražygiuojant, minėtos vilties išsipildymą sukludė. Reikia pasakyti, jog Lietuvos diplomatinis postas Washingtone, nuo kurio parėjo pasirūpinimas gauti greitą JAV-bių pripažinimą naujajai Lietuvos Vyriausybei, nebuvo mūsų diplomatijos vadovybės laiku paimformuotas, jog laukiama tautos sukilimo, ir nebuvo paimstruktuotas, kaip jam laikytis ir kokių de-

Nukelta į 11 psl.

Spaudoj ir gyvenime

Ši numerij parengė spaudai, sužinojome, kad rugsejo 26 d. Chicagoje mirė d. Petras P. Daužvardis, generalinis Lietuvos konsulas.

Buvo gimęs 1895 m. lapkričio 16 Lietuvoje. I JAV atvyko 1914 metais. Čia studijavo ir baigė teisės mokslus. 1925 m. grįžo Lietuvon ir tais pat metais buvo paskirtas Lietuvos vicekon-sulu New Yorke. Nuo 1937 m. ējo Lietuvos konsulo pareigas Čikagoje.

Dalyvavo lietuvių organizacijų veikloje, buvo aktyvus konsulo pareigose iki pat šių metų ru-dens

Apie dr. Daužvardį plačiau rašėme šio žurnalo 1966 m. kovo mėn. nr., viršelyje dėdami jo portretinę nuotrauką.

Kitame LD nr. duosime dr. P. Daužvardžio, kaip Lietuvos konsulo, foto reportažą.

JAUNIMO KONGRESUI BESIRUOŠIANT

IŠ LB centro valdybos pranešimų

Jaunimo kongresas atidaromas Chicagoj 1972 m. birželio 30 d., gi liepos 9 d. perkeliamas į Kanadą, kur vyks jaunimo stovykla.

Antrajį Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongresą sudarys atstovai su sprendžiamuoju balsu ir dalyviai be sprendžiamojo balso bei svečiai. JAV bėmės yra paskirta 90 atstovų (viso bus 250 atstovų). Atstovo amžius ribojamas 18-30 metų. Dar nėra galutinai nustatyta rinkimų taisyklės, bet galvojama vadovautis LB Tarybos rinkimine praktika: pasiskirstyti rinkiminėmis apygardomis ir nustatyti kiekvienai atstovui skaičių.

Kongreso lėšomis rūpinasi II PLJK Finansų Komisija, vadovaujama dr. J. Kazicko. Šiai komisijai talkininkaus visose apygardose įsteigtai talkos komitetai. Jau kreiptasi į apygardų valdybas padėti sudaryti talkos komitetus.

Š. m. spalio 23-24 dienomis Clevelande įvyks visų Jaunimo Kongreso talkos komitetų atstovų suvažiavimas. Kviečiami dalyvauti ir apygardų jaunimo reikalų vadovai.

Kongreso programos projektas

PASKAITOS — Lietuvių jaunimas išeivijoje: Prasmės beieškant; Jaunimas ir paversta Lietuva; Kokie mes būsime 2000 metais?

BENDRI POKALBIAI — Tautinio identite-to ugdomas išeivijoje; Jaunimo vieta Lietuvių Bendruomenėje.

PASKIRI POKALBIAI — Jaunimo organizacijos: Kaip jos veikia, kiek bendrauja ir kur jos eina? Tėvų kalbos mokymas šeimoje: Ką da-ryti, kad vaikai kalbėtų ir rašytų lietuviškai?

Ar įmanoma išeivijoje lietuviška kūryba?

Jaunimo vaidmuo Lietuvos laisvės siekime; Tėvų - vaikų santykiai išeivijoje: Pasitaikantys nesusipratimai ir jų sprendimas.

Jaunimo ansambliai, teatro, sporto grupės: Kaip jos susiorganizuota ir kodėl jų reikia?

Jaunimas ir narkotikai.

Lituanistikos ir kitų mokslo galimybės pietų ir šiaurės Amerikoje, Australijoje ir Europoje.

Pokalbiai anklų kalba —

Estai, latviai, lietuviai: Baltų jaunimo bendradarbiavimas.

Neišspręsta Amerikos lietuvių problema: Kaip suartinti skirtingu laikotarpiu ateivus?

Letuviai ir kylantis etninių grupių sąmonin-gumas.

P a s t a b a: Pokalbių pravedimo būdai bus įvairūs: debatai, referentai - koreferentai, simpoziumai ir t. t.

Stovykla

Stovyklos programa numatoma šešioms die-noms. Ji turės dvi dalis: lietuvių kultūros pri-statymas ir pratybos.

1. Lietuvių kultūros pristatymas

Kultūra bus pristatyta šešiom paskaitom. Prelegentai bus kviečiami lietuvių kultūros ži-novai. Savo paskaitas, kur tai įmanoma, prele-gentai pajavairins garsinėm ir vaizdinėm priemo-nėm.

Temos: 1. Kalba; 2. Literatūra; 3. Tautodailė; 4. Architektūra; 5. Muzika ir dainos; 6. Tautinių šokiai.

2. Pratybos

Pratybų tikslas artimiau supažindinti jauni-mą su lietuvių kultūra ir gyvenimu. Numatomi 6 pratybų būreliai, kurie truks per visą stovyklos metą.

1. Rankdarbiai (raštai, audimas, siuvinėjimas ir kt.).
2. Lietuviški papročiai ir valgiai (praybos mo-terims ir vyrams).
3. Tautiniai šokiai ir žaidimai.
4. Lituanistinis auklėjimas (lietuviška mokykla, mokymas, etc.).
5. Veiklos metodai: a. organizacijoje ir b. bendruomenėje.
6. Žurnalistika (rašymas spaudai).

PRIEŠ 40 METŲ

Apie agitacinus pamfletus, kurie dabar Sovietų okupuotoj Lietuvos paversti "grožine literatūra"

"Trečio Fronto" aktyvistai literatūrinė formą naudoja kaip patogiausią įrankį tam tikrai ideologijai skleisti. Šis įrankis iš tiesų yra labai patogus. Teoretiniai raštai visuomet esti daugiau ar mažiau nuobodūs, bemoksliui žmogui sunkiai prieinami, be to, dėl ju galima ginčytis, sukritikuoti, arba bent gerokai apgriauti. Imsi, sakysim, rašyti, kad Lietuvos valstybė nereikalinga, kad turi būti komunistiška tvarka, kad reikia kelti socialinę revoliuciją, kad religiniai ir doriniai principai tai tik buržuazinės tvarkos pinklės žmonėms smaugti – ne kiekviena sveikai mastantį darbo žmogu įtikinsi, o ko gero dar ir cenzūra isikiš. kas kita lyrikoj šuktelti: "Tegyvuojā penkuose kontinentuose socialinē ir kultūrinē revoliucija!" (5 nr., 22 p.) arba 'Kada, sakyk, tikrai, kada žydės raudonu vėliau gaisrai?..'"

"Dėl to jiems ir lengva pateisinti visoki agitacinių šlamštų, kaip antai Cvirkos 'apysaka' 5 Tr. Fr. nr., Kazio Borutos "Medinius stebuklus", J. Šimkaus "Nuvirtus beržam" arba daugelių kitų aktyvistų kolektyvo padarytų perlų. Tokios fanatiškos neapykantos, tokio aki veriančio tikrovės iškraipymo (realizme!) reta kur pasitaiko užtikti. Ne be reikalo tad rašomi sieksniniai straipsniai tendencijai apginti! Ar apgins, mes abejojame. Reikia labai menko literatūrinio išsilavi-nimo ir labai didelio fanatizmo skaitytojų, kurie tuos pamfletus laikytų grožine literatūra, išskyrus nebent stilistinę kai kurių pu-se." (Židinys, 1931, nr. 7. S. P.).

NEUŽSIGAUKITE, VIENGUNGIAI...

(Testamentų parašymo klausimu)

Kai po vieno rašytojo mirties, velionio palai-kus besiskirstydamos susipešė dvi buvusios jo žmonos (divorsuotos), tuometinis Liet. Rašytoju Draugijos pirmininkas, draugai negalint šioje "byloje" jokių pretenzijų reikšti, manda-giai pasakė, kreipdamasis į kolegas rašytojus: kolegos rašytojai, parašykite savo testamentus, isakmiai pabrēžkite, kam tenka jūsų literatūrinių palikimas.

Nežinia, kiek kolegų į tai atkreipė dėmesį, bet nesenas tragiškas įvykis parodė, kad rašytojui mirus nepalikus testamento, visiems, o ypač valdžios atstovams rūpi tik turtas ir pinigai, o rankraščiai ir panašus "šlamštai" gali būt iš-mesti į šiukslyną su nieko nevertomis šlukslēmis.

Mandagiai užsimindami palikimų ir tastamen-tų parašymo klausimą, pacituosime iš "Dirvos" pastabų "Šis bei tas" (1971, rugsėjo 17):

"Vis ir vis dar dažnai pasitaiko, kad mūsų tautiečiai miršta nesutvarkę savo palikimo. Ir viskas, ką kruopščiai lietuviškom jėgom uždir-bo bei sutaupė — nueina svetimos valdžios iž-dan. Tėv.(iškės) Žib.(urių) rašo apie P. V., ku-ris mirė staiga liepos 1 d. Vanukuvery, sulaukęs 69 metų ir — apie \$75.000 turto liko be testa-mento. Kitas asmuo žuvo eismo nelaimėje JAV — irgi visus palaikus pasiėmė valdžia. Kodėl taip atsitinka, stačiai sunku suprasti. Ar mes koki neprotingi švaistūnai, kad šelpiame sveti-mus iždus? Lyg dar nežinome, kad tautos lais-vei siekti, o ir lietuviybei svetur gyvybę išlai-kyti ir ugdyti — mums labai reikalingos lėšos?

Reiktu manyti, kad LB-nės pareiga būtų savo narius isakmiai paskatinti — per apylinkių val-dybas — susitvarkyti iš anksto palikimą. Galima pasirinkti, kam paliekama: artimiausia draugija, parapija, švietimo įstaiga, bet kuris tautinis fondas, mėgiamas laikraštis, knygų leidykla ir t. t. Ir net nekultūringai atrodo, kai mirusio daiktus bei santaupas imasi globon ne-kas nors iš saviškių, savos tautos žmonių, bet svetimos valdžios pareigūnai, policija. Lyg tas žmogus buvo iš kupsto išspirtas, t. y. neturėjo jokių artimų žmonių nei draugų, savų kaimynų.

Gal būt, esame perdaug vaikiški — bijome apie gyvenimo galą ir būsimą mirtį galvoti, ypač kal-bėti. Tartum tikimės "amžinai gyventi" arba, kaip priežodis sako: su varnom išlēkti, bet ne-mirti! Todėl LB iždininko paskata — primi-nimas bei paraginiamas gal tikrai būtų pravar-tus, ir taip ta vaikiška baimė būtų nugalėta. Net ir turintiems giminių, artimų — verta testamentus pasidaryti, kad po mirties nebūtų giminėms nemalonį kivircų, netektų pyktis, peštis ir teismuose bylinėtis."

Po spektaklio "The Sound of Music" Marine teatre, Johns Beach, Long Island, N. Y. Spektaklio pri-madona Constance Towers pristato publikai vaidinusius — Brigitą (Janiną M.), Beaty ir kt. von Trapp šeimos vaikus.

Guy Lombardi produkcija.

Curtain call after performance of "The Sound of Music": actors of children of Trapp family presented. Brigita (Janina) left.

Photos on pages 7 and 21-23 depict significant stage achievements of young little Janina Mathews, a star already of several famous musicals: "Curley McDimple" and "The Sound of Music", which are produced on Broadway, New York, on Long Island, and in New Jersey.

Little Janina is the daughter of Lionė Juodis - Mathews, a noted singer of American and Lithuanian concert halls and at official functions.

Visos šio reportažo foto nuotraukos V. Maželio

Iš "The Sound of Music" repeticijos Paper Mill Playhouse, N.J. Broadway teatre.

Spektakliai vyko 1970 metų rug-sėjo - spalių mėn. 6 savaites.

Nuotraukoje: Janina, vaidinusi Brigitos vaidmenį, ir Eric Silju — vaidinęs kapt. George von Trapp rolo.

Janina in the "Sound of Music"

Scena iš "The Sound of Music" Guy Lombardo pastatymas, Marine teatre, John Beach, L. I., N. Y.

Janina Mathews — Brigita, Constance Towers — Marija.

Another scene from "The Sound of Music". ▶

MAŽOJI JANINA IŠKILIO JAV TEATRE, ESTRADOJE IR TELEVIZIJOJE

L. Juodytės duktė Janina menininkės karjerą pradėjo būdama vos 3-jų metų amžiaus

Janina Mathews — naujoji Shirley Temple? Taip, daugelis ją, šiuo metu apie 10 metų amžiaus lietuvių, solistės Lionės Juodytės dukteri, lygina su savu metu (1930-35 metų laikotarpy) pagarsejusia mergyta - filmų aktore, dabar gi įk-Tautose, anmbasadore Mrs. Black. pusia i JAV delegaciją Jungtinėse

Kaip ten bebūtų, mažoji Janina — savo šeimos "vunderkindas", nes jau nuo 3 m. amžiaus ji dainuoja ir šoka, gi nuo 1967 m. dvejus metus su viršum vaidino Sert Wheeler teatre, New Yorke, pačioje didmiesčio širdyje.

Curley McDimple žavėjo tūkstančius

Janina buvo viena iš 3,000 pretendenčių, patinkta vaidinti, šokti ir dainuoti Robert Dahdah parengtame muzikiniame veikale. Buvo dar dvi antrininkės, viena išvyko į Hollywoodą (Bayn Johnson), ir liko tik Janina su Robbi Morgan.

Lengvas, simpatingas muzikinis vaidinimas patiko žiūrovams, tad jis scenoje išsilaike daugiau kaip dvejus metus — jo paskutinis spektaklis įvyko šių metų sausio 15 d. Iš 900 vaidinimų bent 400 kartu pasirodė lietuvių Janina ir ji, reiki pasakyti, savo nuoširdžiai vaidyba, laisvumu, kitais teigiamais bruožais nurungė antrininkę Robbi Morgan.

New Yorko ir iš kitur atvykusi publiką greitai "suooste", — Janina geresnė, tad geriau eiti į spektaklą i 22 psl.

Sidabrinis jubiliejus

VIKTORAS EIMUTIS, MINKŠTAME fotelyje patogiai atsilošęs, rūko cigarą, gurkšnoja savo paties maišytą kokteilį, varto iliustruotus žurnalus ir savo kambaryste jaučiasi lyg koks karalius, po sunkių valdymo valandų pagaliau visų paliktas ramybėje.

Vėlyvas vakaras jau ipusėjo, ir būtų pats laikas persikraustyti pas Aistę i miegamajį, bet tikriausiai ji bus jau bemieganti, nes vakarienės metu sakėsi esanti labai pavargusi; vakarykštė diena ją, švelnutėlę, labai nukamavo. Ir nenuostabu, vakar jiedu šventę savo sidabrinį jubiliejų.

Tą garbingą dieną pradžioje buvo nuspręsta švēsti gana tyliai ir, taip sakant, kukiųose rēmuose, bet sūnus Julius ir duktė Rita atgabeno kuone pusę universiteto, ir beveik staigiai ir nelauktai visa vila paskendo gelių jūroje. Buvo rankų spaudimo, buvo dovanų, sveikinimų ir juoko. Kristalinių stiklų skambėjimo ir muzikos. Vėliau atsirado ir kaimynas fabrikantas Klēta su žmona Elija, juodaplauke gražuole, kurią prieš kokius dešimtį metų jis parsivežė iš užsienio, sako, iš Madriдо. Eimutis yra girdėjęs, kad tasai Klēta niekad nebuvęs "liūdesio sūnus" ir kad ponija Elija nieko prieš tai neturinti...

Viktoras vėl siurbeliai keletą grukšnių kokteilio ir susiraukia; tasai gératas lyg koks limonadas – be jokio skonio. O gal ištraukti iš spintos whisky? Bet geriau ne! Vakar buvo lyg per daug "paémęs" to jubiliejinio šampano... Vakar net šokti teko – daugiausia su ponija Elija. Reikia tikėtis, kad Aistė šito perdaug nepastebėjo... Ko gero išjuoktu... sakytu, kad antras pavasaris, matyt, su-raizgė jam širdį, ar ką nors panašaus.

Viktoras Eimutis stengiasi prisiminimuoose atgaivinti tuos taip greitai prabėgusius dvi-dešimt penkerius. Juose – nuo pradžios iki šiolei – tik jo švelnioji Aistė, ištikimai lydinti jį per visas dienas. Jis vedė ją vos baigusi abitūrą. Juodu supažindino jūdviejų tėvai, matyt, to susijungimo iš anksto trokšdami. Eimutis vis dėlto buvo baigęs universitetą, studijavo Londone ir Sorbonoje: ruošesi karjerai užsienio reikalų ministerijoje. Aistės tėvas, visame mieste žinomas generolas, sa-vi vieninteli dukrai vestuvių proga dovanovo šitą, va, patogią, nors ir senovišką vilą, stovinčią vidury gražaus parko, kurio kraštė baltuoja fabrikanto Klētos modernaus namo kontūrai.

Viktoro mintys, lyg cigaro dūmai, sūpuoja aplinką; tai kyla aukštyn į lubas, tai lyg permatomu šydu lėtai slenka žemēn. Jų vidury Aistė, šviesiaplaukė raustanti nuotaka, ar besidžiaugianti žmona arba laiminga motina. Ji lyg šaltinio vanduo; skaidri ir gaivinanti. Gératas, kurs nesvaigina širdies ir nesuteikia galvos skausmų. Ir jūdviejų gyvenime nebūta jokių didelių sukrėtimų. Sūnus Julius, puikaus charakterio jaunikaitis, jau greit baigs medicinos mokslus. Duktė Rita, tiesa, kada-ne-kada paprieštarauja tai dėl madų, tai dėl draugų pasirinkimo ar šiaip kokių niekniekių, bet visa tai neturi jokios reikšmės. Be to, šitoji linksmutė karštagalvė jau pradeda žymiai brėsti ir savo inteligencija nė kiek nesiskiria nuo brolio.

Daugelio bendradarbių šeimose girdėti visai priešingų dalykų: komūnos, alkoholis ir kitokie nuodai. Tai kažin kaip reaguočių Aistė, išvydusi sūnų ilgom garbanom... akiplėšiškai protestuojančių... Arba Rita, apsvaiguosi, suglamžyti sijoneliu rankose su cigarete...

Tokių minčių staiga užpultas Eimutis plačiai nusišypso. Na, jis, tėvas, jiems tada parodytų! Kokia puiki pakiltų audra toje visada ramioje atmosferoje! Sudrebėtū sienos! Jis, Viktoras, išdalintų antausius... taip – kairėn ir dešinėn... paskui pakratytų Juliu už apykaklēs ir tik "čekšt - čekšt"... Ritą užra-kintų kabinete ir rėktų Aistei tiesiog į akis: "Tai tik tavo tas amžinas tylėjimas kaltas!.. Tasai nuobodus nusileidimas!.. Tavo šaltas išdidumas..."

Eimutis pašoka iš fotelio ir tiesiai prie spintos. Kokios kvailos mintys! Nesąmonė! Jis tiktais norėjo pralekti savo praėjusius metus, tik truputį pamąstyti... Na, kur ta whisky? Nuo to kokteilio tik šalta daros! Bet gal reikėjo daugiau Jameikos romo primašyti... Suradęs bonką whisky, prisipila stiklą. Reikėtų ledų arba selterio, bet dabar negi eisi į virtuvę tokią vėlyvą valandą, ir dar įsispyrės į šlepetes... Ko gero užtiktų kas iš personalo. Na, tegul – išgers ir taip... Ir kodėl ne? Aistė tikriausiai jau miega šalia jo dovanotų 25 rožių. Vakar pasistatė tą didžiuolių puokštę miegamajame. O briliantais apsagstyta apyranke ji džiaugési kaip vaikas. Julius ir Rita padėjo išrinkti, o jis leido dar įgraviruoti: *Dėkui už 25 m. – Whisky tikrai neblogas gérimas...* kažkaip maloniai kutena krūtinę... Gal dar kokį gurkšnelį?.. Ak, tiesa, viename šitų žurnalų matė tokią pusnuogę moterį... rodos, labai panašią į jų kaimynę Eliją... Na, kur toji iliustracija! Va, tikrai teisybė!

Atskleidęs lapus, įbedė akis į pravertas moters lūpas, į jos liekną išsitiesusį kūną, vos-ne-vos pridengtą kažkokiu permatomu skarmalėliu... Žinoma, tokioje pozioje jis pinojus Elijos niekada nematę, nors Aistė kartą išsireiškė, kad ponija "gana laisvai" gulinti savo namų terasoje...

Vakar, jubiliejaus pobūvyje, Elija ypatin-

gai patraukliai atrodė... Matyt, gamta apdo-vanojo ją moteriškais žavumais net du kartu... Jos sidabrinės suknėlės gilus iškirpimas kaip magnetas traukė į save visų vyriškių svečių akis... Žinoma, Eimutis, kaip namų šeimininkas, beveik jautė pareigą šokdamas pasakyti keletą komplimentų... savo gražiai kaimynei... visai nereikšmingų, savaiame suprantama. Tačiau... po kiekvieno tokio banalaus išsireiškimo, ji taip intensyviai prie jo glaudėsi, kad jam, Viktorui, net kvapą gniaužė...

Taip galvolamas jis vėl nugeria geroką gurkšnį. "Taigi – net nepatogu darësi, taip sakant... Gerai, kad įsilinksminę svečiai vi-siškai kitais nesirūpino. Gerai, kad pats Klēta – iš mandagumo, žinoma, sukinėjosi daugiausia aplink Aistę, ir tai, matyt, jai neblogai patiko, nes taip ją nusiteikusią retai kada bematė. (Gal dar kokį stikleli prispilti?.. Toji whisky ne tokia jau stipri, nors ir be ledų.). Tokių erotinių žvilgsnių, kaip Elija, jo švelnioji Aistė niekada nemėtė... Ar tai būtinai reikalinga laimei?"

Netrukus gili neviltis užlieja Viktoro krūtinę, jis jaučia begalinę tuštumą, iš kurios vaiduokliškai iškyla balta, grožiu spindinti statula. Tąja bejausme statula galima dar ilgus ilgus metus žavetis... su pasigérējimu stebeti jos buvimą, didžiuotis jos nuosavybe ir kaip sielos sūpuoklę naudoti širdies nerimui nutildyti... Tik statulą mylēti beveik neįmanoma... Bet – Elija... Elija! Toji viesulų moteris! Tasai paslaptingas jos juokas! Kad taip sugriebti jos juodus plaukus!.. Kad taip trenktis kur į bedugnę... kartu nusisukti sprandą!..

Eimutio veidas apsiniaukia. Iki šiol svanėmis žérējusios akys prigesta. Vienu mos-tu ištuštinęs stiklą, visu smarkumu išplešia moterį iš iliustruoto žurnalo ir, suglamžęs tą išsitiesusį kūną, sviedžia į popierių krepšį...

Kambarys pritvinės minčių ir dūmų. Reik atverti langą, reik gryno oro! Išjungia lempą, lėtai atitraukia sunkias užuolaidas ir pravėręs langą, atsidusęs parimsta parko tamsoje. O iš anapus vėjas blaško kažkokius garsus: lyg kokį juoką, lyg tylų verksmą... –

Ibedusi akis į tamsią parko gilumą, Aistė stengiasi savin įkvēpti tuos išdraikytus garsus, kada-ne-kada sudrumščiančius praside-dančią naktį. Ji neklauso, kaip vėjas lanksto senų beržų šakas arba kaip medžių tankmėje ūkia paklydę paukščiai. Tie išdraikyti garsai plaukia iš kaimyninės Klētų vilos. Elija (kaip jau dažnai pasitaiko), matyt, vėl pa-miršo uždaryti savo miegamojo langą. O gal ji dabar yra su Klēta savo raudoname salone, nuo kurio sienų atsimuša tokia nežymi, gelsva lempų šviesa, tartum būtų ką tik po saulėlydžio.

Nukelta į 10 psl.

JULIJA ŠVABAITĖ-GYLIENĖ

Iš spaudai paruoštos knygos
“Pavogtos miego minutės”

GIŽU MĒLYNASIS DANGUS

1

Tą dieną, kai išsiskyrėme,
Tavo akyse ne melynasis
Ir ne Gižų dangus,
O, motina...

Raudonos liepos
Tavo akyse,
Aukštose, drebančios eglės
Miško agonijoje.

O, motina,
Tavo akyse
Mažas nuodėgulio krislas
Graužia, graužia ir graužia
Mane iki ašarų...

2

Tavo mylimas veidas
Ištirpo neatpažistamai...
Aš keliausiu
Šimtą mylių nakties,
Kad tave susirasčiau...

Balti kaulai
Tūkstantį dienų,
Tūkstantį metų...
Aš laikysiu rankoje
Žydinčius rojaus obuoliukus
Visą pavasari...

3

Tu prašei uždaryti karste
Ir juodų mezginių skarele,
Kurią su broliu
Tau siuntēm...

Siltoj pelenų dėžėj
Ilsisi dulkių miestai.
Kur buvo tavo širdis, —
Užaugo miškas, upė

Akmenuota ir dyglių
Sidabriniai, aštrūs kūnai
Žaidžia su debesim,
Kutena Viešpaties delnų...

DUONOS IR ŽAIDIMŲ

TÈVAS IR MOTINA IEŠKO
TAU DUONOS
IR ŽAIDIMŲ.
BALTAI IŠSKALBTĄ SAULĘ
IŠSINEŠE LAPKRITYS.

AR TAU NEUŽTEKO TÉVO,
AR TAU NEUŽTEKO MOTINOS,
AR TAU NEUŽTEKO, VAIKUTI,
SEPTYNIŲ METŲ DŽIAUGSMO?..

ŠEŠTOJI KÈDË

Virtuvėje kvepia rožių arbata,
Medus ir gvazdikėliai,
Tuščia lėkštė ant stalo.
Kèdëj šeštojoj
Snaudžia tik katinėlis.

Sandoros skrynioje ant aukšto
Pamiršta lélė, “Kregždutė”,
Pirmojo skyriaus sasiuvinynė
Nulaužta rožės galvutė...

MEILËS MOKYKLA

Tavo meilės mokykla —
Mažam namelyje baltos
Langinės,
Tarp žalsvų sienų vakarais
Uždarytas ménulis.

Langų rėmuose naktis
Išsiuvinėtom užuolaidom,
Baltas žvaigždžių kilimas
Rožių lysvėje.

Dabar slankiosim iš kambario į kambari,
Kaip kiekvienas tēvas

Ir motina,
Liesdami paliktus ir užmirštus daiktus,
Tartum meilės
Eileraščius...

Mūsų rankos tuščiam kambari
Ieško vienos kitų, susitinka
Ties juoda, paausotom rankenelėm,
Atminimų skrynia,
Laikydamos vienas kito delne
Vaikišką tavo
Juoką.

Julija Švabaitė - Gylienė

SIDABRINIS JUBILIEJUS...

Atkelta iš 8 psl.

Elija pasakojo jai, kad tasai elektrinis šviesų stebuklas jų salone kainavęs nemažą sumą pinigų, bet Klēta troškės, kad žmonos grakštus, saulės nudegintas, kūnas harmoniškai pritiktų prie baldų, prie tamšių kilimų ir gelsvų šviesų. Jis mėgstas ją matyti geriausiai nuogą... ir jeigu jis esąs geroje nuotaikoje, tai Elija turinti vaidinti jam kokiai nors jo iliuzijoje besivaidenančią svajonių dievaitę... Ta rolė (nekartą pasakojo Elija) mažai ją imponuojanti ir beveik kelianti nuobodį. Bet esą jų gyvenime ir kitokių valandų (ir gana dažnų), kai jiedu, užtenkamai prisiginčiję, prisibarę, viens kito įžeisti, ištisas dienas nuskendę rūstybėje, staiga švenčią abiejų laukiamą susitaikymą. Klēta (anot Elijos pasakojimo) galvotrūkčiais sugrįžęs iš kokios kelionės, lyg laukiniu žirgu atjojės, gaudas ją po visus kambarius, lyg kokiamė pokylyje kvatojas, ir dažniausiai salone, pasigaves, visa aistra ją myluoja... supas ir besivartas su ja čia pat ant minkšto kilimo... O gelsvos sienų šviesos žaiborykščiais žaidžią po jų nuogus kūnus...

Aistė dar kartą akimis permata didžiule raudonų rožių puokštę ir, giliau įsisupdama į šilkinį apsiaustą, atsidusdama prislenka prie praviro lango. "Ir kam tasai galvojimas – vakarykščiai prisiminimai – Lyg kažkokie prilyginimai?.. Vakar buvo jų sidabrinis jubiliejus. Gausybė svečių. Kaimynas Klēta šokdamas prikalbėjo visokiausių niekų... matyt, gērimai ji labai veikia... Elija vakar ypatingai puikiai atrodė – matyt, ir Viktoras buvo tos pačios nuomonės... tokias jo žibancias akis ji seniai bematė..."

Kaimynas Klēta savo nuosava žmona lyg ir nesirūpino, vis šalia Aistės. Dabar tie jo išdraikyti žodžiai pavieniui veržte veržiasi į širdį... "Ak, juokinga ir banalu apie tai ir pagalvoti! Tarsi Klētos ji nepažintų! Jau dešimtį metų jie kaimynystėje! O su Elija taip, kaip ir susidraugavusi. Ji taip atvirai viską pasipasakojanti, ir, iš viso, yra maloni ir įdomi moteris. Bet ką vakar Klēta šnibždėjo Aistei į ausį?.. Kažką apie jos nevystantį grožį... kažką apie lūpas, iš kurių galima gerti ir gerti... Viktoras tokiu žodžiu niekada nėra ištaręs per 25 metus, nė kartu!.. Jis visų gerbiamas konsulo pavaduotojas, visada korektiškas, visada visiems mandagus, abiejų vakių dievinamas, visada Aistės gerove besirūpinas. Elija kartą sakė, kad meilę galima geriausiai įrodyti, kai ateina proga kentėti, neapkesti arba ilgėtis. Gal tai ir yra paslaptis jūdvieju gyvenimo su Klēta? Bet Aistei nėra ko kentėti... Viktoro širdis tarytum būtu kimšte prikimšta vien tik pačių geriausiu dorybiu."

Ji neramiai sukalioja ant rankos vakar gautą apyrankę. "O kal taip vietoj Elijos... ant tokio minkšto kilimo... toje paslaptingoje sa-

lono šviesoje... Ak, nesąmonė! Negirdėtas be gėdišumas!.. Viktoras buvo vakar ypatingai malonus, nuolat sveikino ir dėkojo. Už ką? Jis su Aiste tik šiaip sau gyvena... be nuovargio ir tikrų rūpesčių. Tuo tarpu Klētos rankos vakar buvo lyg žarijomis apsėtos... Bet kam dar tos sentimentalios svajonės?.. Kam dar tie saldumu persisunkę troškimai?.. Potiek ilgų, bendrai išgyventų, metų ji, Aistė negi ims ir staigiai atskleis Viktorui savo lūkesčius arba išsakys jam dažnai išsapnuotus sapnus. O būtų gera nors vieną vienintelį kartą sudrebinti jo korektišką laikyseną! Sušukti jam tiesiai į tas amžinai ramiai žiūrinčias akis: "Tu, tu, Viktorai, nemokėjai niekada manęs mylėti!.. Tavo rankos yra ne reikšmingos kaip laikrodžio rodyklės!.. Tavo lūpos kaip tamšti bežodė naktis... tavo meilė – lyg kapų tyla... be audringo, niekada nedegančio dangaus... be žvaigždžių žerėjimo... be laukimo ir prasmės!.."

Iš anapus parko vėl pasigirsta kvatojimas
Tarsi raganos pradeda tąsyti Aistės krūtinę
“Dabar jis ją gaudo... myluoja... vartosi...
Ant jų kūnų žaiborykščiai plakasi stebuklin-
gos šviesos...”

Aistės galva svirsta, tai vėl pakyla. Sunkėja kvēpavimas. Degančioje kaktoje daužosi išvargintos mintys, ir vis nauji priekaištai, kaip jūros vandenys, užlieja jos besipriešinančią sielą. Ir toje neviltynėje dūsdama Aistės širdis šaukte šaukia: "Man nereikia tavo rankų! Nereikia tavo ištikimybės!.. Nereikiatos bespalvės meilės! Ir tavo rožių – nereikia!"

Pribėga prie stalelio, griebia ant jo stovinčią kristalinę vazą. Sudreba jubiliejinių rožių lapai, dar kartą paskleidžia savo nuostabų kvapą ir dingsta pro atvirą langą vaikaro tamsoje... — — — —

— Aiste! Ar tu miegi? Kas čia per triukšmas? Ar tai pas Klētus? Jau bus pats laikas juos draugiskai perspēti!

Eimutis, dar tarp durų stovėdamas, įjungia miegamojo kambario šviesą. Žmona stovi prie lango. Jis aiškiai dabar mato iš jų atsuktą, degantį veidą ir plačiai atvertas, išsigandusias akis, iš kurių nesulaikomai liejasia ašaros...

— Kas atsitiko?..

Aistē purto galvā ir visa virpēdama aiški-
na: "Mano rožēs... kad nepradētu pergreitai
vysti... norējau pastatyti ant lango... maniau,
šviežias oras... ir... ir užkliuvau apsiaustos
rankove... Vaza nukrito, ir rožēs..."

Viktoras, dabar lygiai kaip ir per ištisus 25 metus, ima glostyti jos drebančius pečius, bučiuoti kaktą ir drēgnus skruostus. "Dėl rožių verkti, kokia nesąmonė! Taip išgazdinai!"

Ir, paleisdamas žmoną, Eimutis skuba prie telefono ir kalba: "Tik palauk, tas nuostolis bus bematant..."

Nerima Naruté

Trys nuotrupos

MOZAIKA

*Spalvinga, nepamirštama turgavietē –
Vežimu eilēs.*

*Suklupė moterys prie suvežtų gėrybių.
Ten būdos su pakinktais,
Apinasriai, ir nagiňės...
Riestainių didelis vežimas;
Rudi meduoliai.*

O dar toliau –
Šukos, šilkaruožės skaros ir karoliai –
Merginų šventės džiaugsmas.
Kitam gale
puodžiaus palivoti dubenėliai,
išmarginti žiedais qasočiai
ir molinių švilpukų eilės...

*Tai tolimos vaikystės nuotrauka —
Turgavietės mozaika.*

LAIKO DAINA

*Stiprinkis mano laiko daina
Žodžių trupiniai,
Lietaus - ašarų sula pagirdysiu tave,
Kad būtumei soti ir neištroškusi,
Užtvindyki krantus, virpēk, virpēk gy-
vybe!*

JŪS, MANO MIELI RIMAI

*Jūs mano seserys, sukurtos eilės,
Ir brolužėliai brangūs – rimai,
Skubėkite basi – tenai,
Kur tėviškės tušti arimai
Laukia tėvo rankos.
Mano vaikystės pėdomis pareikite,
Anais minkštais takeliais,
Išmargintais aksomo ramunėlėm,
Laukų čiobreliais.
Pasveikinkit dangaus Sietyną
Ir mielą šiaurės žvaigždę.
Ir, nusilenkę pakelės Dievuliui,
Sugržkite čionai.
Pasidalinsime kartu skausmu ir ašarom.*

“Bet... bet nereikia... dabar beveik vidunaktis!” Aistē švebeldžiuoja protestuodama ir vėl girdi jo žodžius: “Tai niekis — stotyje galima gėlių kuone visą naktį pirkti... Mano sekretorius bematant viską sutvarkys... ir tu pamatysi, brangioji, nepraeis nė pusvalandis, ir mano jubiliatė... vėl turės savo rožes...”

Ji girdi krentančius telefono skaičius. Alpstanti jos širdis pavirsta į tik šiaip sau besidaužanti nieka.

1971 m. birželio 13.

KOLEKTYVINĖ DAILĖS PARODA DETROITE

Energingas Spaudos ir Kultūros sekcijos vadovas Jonas Švoba ir jo vadovaujama sekcija Detroito Lietuvų Namuose balandžio 17 - 25 dienomis suruošė devyniolikos kolektyvinę dailės parodą.

Patrodą atidarė LŠST pirm. V. Tamošiūnas ir J. Švoba.

Eksponatų gausumas tiesiog užgožė neperdidžiausią salę, juo labiau, kad šios parodos atidaryman buvo atėjė per 320 žmonių. Visi atsilankę buvo pavaišinti kava ir pyragaičiais (Tuo pasirūpieno St. Butkaus šaulių kuopos moterų sekcijos vad. Br. Selenienės, kitų sekcijos narių padedama).

Per savaitę parodą aplankė per 500 žiūrovų. Nemažai ką nors iš parodojo išstatytų dalykų įsigijo.

Paroda buvo labai įvairių darbais ir technika bei talentais. — buvo išstatyta paveikslų, kerami-

fikos; Aleksandras Stauskas — figūrinė anglies ir pieštuko tapyba; Pranas Zaranka — tapyba; Ringailė Zotovienė — medžio mozaikos pav.; Eleonora Rastenienė — meniško mezginiai, pagalvėlės; Danguolė Jučiutienė — tapyba; Viktoras Perminas — medžio mozaikos pav.; Irena Vizgirdaitė — tapyba.

Tiesą sakant nepavyko visų Detroito lietuvių menininkų šion parodon sutelkti, nors šiaulių sajungos žmonės dėjo visas pastangas kuo daugiau jų įtraukti. Profesionalai nedalyvavo, be to, ne visi ir mėgėjai sutilpo. Tačiau, jeigu viesus būtų pavykę suburti, būtų reikėję ieškoti kur kas didesnės salės.

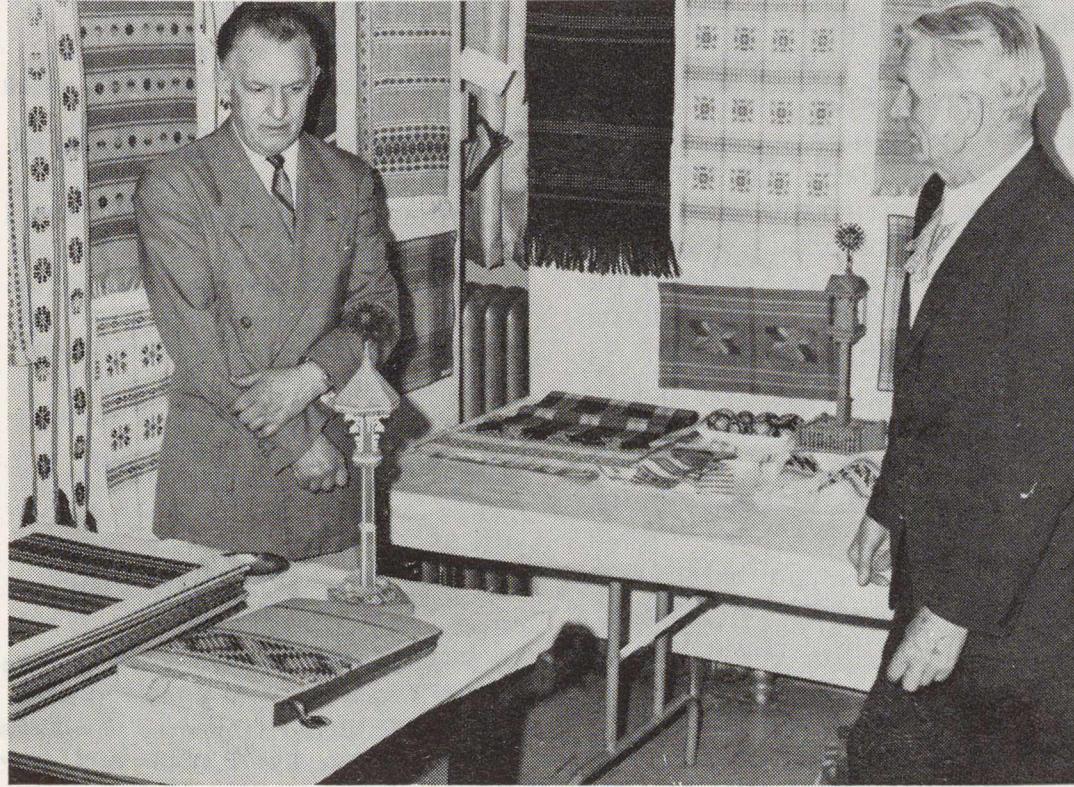
Nemanome ir, pagaliau, ne mūsų pareiga kiekvieną parodos dalyvi atskirai pristatyti, duodant jų darbų kritikas, gerai ar blogai

Iš dailės darbų parodos Detroit, Mich. balandžio 18 d. — Antanina Jonynienė prie savo keramikos darbų.

Art exhibit in Detroit on April 18th. A. Jonynienė at the stand of her ceramics in the art exhibit.

Visos foto nuotraukos K. Sragausko

Juozo Jasiūno dailės darbų kampelis parodoje Detroit, Mich. bal. 18 d. J. Jasiūnas (dešinėje) ir VI. Pauža, vienos visuomenininkas.

Section of J. Jasiūnas' works. Artist Jasiūnas, right.

kos ir mozaikos vazų, stalelių, dubenelių, lėkščių, puodelių; koplytstulpinių, tautodailės darbų, vingurinių lietuviško rašto ir spalvų audybos dalykų, juostų, tautinių drabužių (moterims) medžiagų ir t. t.

Dalyvavo šie įvairiarūšio meno puoselėtojai:

Vanda Balynienė — tapyba; Jurgis Baublys — įvairūs medžio darbai; Jonė Beržanskytė — keramika ir mozaika; Alė Butkūnienė — taplba; Irena Černiauskaitė-Christou — grafika, tapyba, keramika; Albinas Grigaitis — tapyba; Juozas Jasiūnas — audybos menas - lietuviški taut. drabužiams audeklai; Antanina Jonynienė — mozaika; Jonas Kavaliauskas — modernioji tapyba; Kunigunda Kodatiene — tapyba; Sofija Petravičienė — keramika; Aliona Petrauskaitė — tapyba, gra-

jvertinant. Išvardintų asmenų tarpe buvo įvairių: vieni jų aukštessnio meninio lygio, kiti vidutiniai; vieni jų baigę amerikines dailės meno mokyklas, atseit, su akademiniu išsilavinimu, kiti lankę kokius meno kursus, o dauguma — jokių meno mokyklų nelankę, gimdamai atsinešę talentus ir savo pastangomis juos per gyvenimą, ar tik pastaruoju laiku išvystę.

Parodoje daugiausia išstatyta ailejaus tapybos darbų, mažiausia akvarelių ir akrilikos.

Visų, dalyvių nors keliais žodžiais, apibūdinti dėl vietos stokos neįmanoma, tačiau ties vienu kitu vardu norėtusi stabtelti

Vanda Balynienė jau senokai reiškiasi Detroite savo peizažais, jūromis ir laivais; ir ši syki jos išstatyti paveikslai buvo įdomūs; dominavo tamsios spalvos su modernizmo žymėmis.

Jurgis Baublys — visuomenės veikėjas, agronomas, LŠST c. v. pirmasis sekretorius, kultūrininkas, o, štai, kartu ir dailininkas, sugebėjęs medžiui įkvėpti gyvybę. Jo darbai įvairūs: Lietuvų Namus puošia jo daryti įvairių Lietuvos miestų herbai (spalvota mozaika); jo medžio darbuose matėme koplytstulpius, lietuviškas sodybas, klėteles, Lietuvos kultūros muziejaus modelį. Ypač įdomus ir didžiai vertinamas jo Lietuvos reljefinis žemėlapis (Bet apie jį reikėtų pakalbėti atskirai) Baublys sugebėjo iš medžio išdrožinėti, atkurti senovines archeologines iškasenas: durtuvus, kirkvukus, sages, apyrankes ir kt. senovės lietuvių vartotas moterų puošmenas

bei ginklus. Žiūrovų nuostabą kėlė tai, kad kad jie priminė metalą — auksą, sidabrą, plieną, geležį ir p.

Ringailės Zotovienės (jos tėvo brolis dail. V. K. Jonynas) grafika ir portretas jau turi profesionalizmo žymių. Albinas Grigaitis — mėgėjas, bet jo peizažai natūralūs ir publikai patiko. (Iš 5 du pardavė). Juozas Jasiūnas Kauko meno mokyklą baigęs dailininkas, dabar audžia gražius vingu-ringus lietuviškai tautinio rasto audinius-medžiagas. Jonas Kavaliauskas — jaunas vyras, baigęs ašt bebaigias dailės mokslus, savo modernios krypties darbais daugiau kreipė jauno amžiaus lankytojų dėmesį. Antanina Jonynienė,

Nukelta į 13 p.

Keletas parodos dalyvių Detroito liet. dailės darbų parodoje. Iš kairės — Alb. Grigaitis, Bronė Selenienė, Salomėja Grigaitienė, žurn. VI. Selenis.

L. to r.: A. Grigaitis, B. Selenienė, S. Grigaitienė and VI. Selenis at the art exhibit in Detroit, Mich., April 18.

K. ŠKIRPA...

Atkelta iš 5 psl.

maršu padaryti Valstybės Departamente, jei sukilimas pasisektų ir būtų krauko auka pastatyta nauja tautinė Lietuvos vyriausybė krašto priekyje. Todėl tas positas neparodė reikalingo aktyvumo, nesiorientuodamas, ar, teisiningiau pasakius, blogai tesiorientuodamas susidariusioje padėtyje.

Pripažinimo Lietuvai iš Washingtono pusės anuomet buvo galima juo labiau tikėtis, kad JAV-bės tada dar nebuvu ištraukusios į karą ir turėjo meilės Sovietijai ne daugiau, kaip jos turėjo ir antrajam Maskvos-Berlyno ašies galui hitlerinei Vokietijai.

Kai dėl Sov. Sajungos laikyse nos, tai — po Molotovo pikčiausio mūsų tautos sukilių išplūdimu per Maskvos galingąjį radio stotį tuoju po Birželio 23 dienos sukilimo ir tuo maksimalinio jo laimėjimo išgarsinimo visame pasaulyje — Maskvos pavėluotai susigriebė, jog keiksmažodžiai politika vistik nesidaro. Greitai pajutusi, jog reikalinga skubios pagalbos iš Vakarų didžiųjų demokratijų pusės, Maskvos vyriausybė — kad joms išsiteiktų — tuo pakeitė savo veido išraiška ir suskubo prisdėti prie Atlanto Chartos isipareigojimui. Juridiškai ta galima interpretuoti kaip tyku iš Sov. Sajungos pusės acceptavimą Lietuvos vavstybės atsikūrimo, su visais Birželio 23 dienos jos teisiškai konstituciniais padariniais. Juos Sov. Sajunga, be to, patvirtino bei pa kartotinai išpriežino pasirašymu drauge su JAV-mis ir Didž. Britanija. Jaltos deklaracijos formaliųjų ipareigojimų:

"restoration of sovereign rights and self-government to those peoples who have been forcibly deprived of them by the aggressor nations."

Savo nesilaikymu šio tarptautinio isipareigojimo Sov. Sajunga pati nuėjo "aggressor nation" ke liu, dvigubai nusikalsdama, būtent

a.) prieš Lietuvą, sulaužydama tuo pat dar ir ipareigojimą, pri siimtą pagal Atlanto Chartą, ir

b.) prieš savo buvusius karos sąjungininkus: JAV-bes ir Didž. Britaniją.

Kaip šie nauji iš Sov. Sajungos pusės agresijos pasireiškimo aktai, taip ir visi kiti jos akiplėšiškumai nei kiek nesulipnino Lietuvos Laik. Vyriausybės tarptautiskai teisinės padėties. Jie taip pat neužtraukia jokių teisinių ar politinių obligacijų būv. Sovietų

Sajungos partneriams. Kitaip pasakius, JAV-bėms ir Didž. Britanijai, kurios lieka laisvos pasielgti akiavizdoje tų Sov. Sajungos akiplėšiškumų taip, kaip joms nurodo jų interesai ir kaip rastų reikalinga. Tenka, deja, tik nusistebēti, kad šios pastarosios nesugebėjo palenkti Sov. Sajungos Taikos Kongresan, kuris bendru visu jo dalyvių sutarimu būtų išsprendęs karo paliktas neišspręstas problemas, autoritetingai nutes sienas tarp valstybių ir nustatęs naują tarptautinę santvarką Europoje, tuo pačiu ir Lietuvos padėti visu kitu Europos valstybių tarpe...

Matant sakyti ir buvusių karo partnerių neryžtumą vykdyti savo, kaip karą laimėtojų, aukščiausią pareigą — padaryti Europoje tvarką — ir tūpčiojimus prieš Sovietiją, Maskvos politikos vadie vos nuėjo dar toliau: p. m. rugpjūčio 12 dienos sutarties su Vakarų Vokietija vokiečiams padiktuoti nuostatu, jog tą dieną buvusios sienos tarp valstybių Europoje faktiškai pačios Sov. Sajungos nubrėžtos vienašališkai, turi būti laikomos nepaliečiamomis, Sovietu Vyriausybė, visai nebesiskaitydama su JAV-bėmis ir Didž. Britanija, siekia tarptautiskai legalizuoti užgrobimą sventimų teritorijų, absorbavimą bei uždominavimą visai eilei buvusiom nevirklės valstybiu, į kurias sovietu karinėms našlėgoms buvo pavykę išveržti II-io pasaulinio karo operacijų eigoje.

Kiek tai liečia Lietuvą, tas Sovietų Vyriausybės pasikėsinimas vienašališkai diktuoти pokarinio sienų nustatymą tarp valstybių vra tas pats akiplėšiškiausias Maskvos užsimojimas legalizuoti nati šlykšiausia iš sėmokslą su Hitleriu prieš Lietuvą, būtent, pasikėsinimas iteisėti Molotovo-Ribbentrono slapta 1939 m. rugpjūčio 28 dienos sandėri, kurio Sovietu Rusija buvo išdavusi platu Lietuvos teritorios pasienio plotu Suvalkijoje hitlerinei Vokietijai. išsiderėdama iš šios pastarosios sau načia Lietuva iš anksto angalvotam iš valstybinių savarankiškumo nužudymui 1940 metais o vėliau sakta dlo ta atnirkdamas iš Hitlerio už 7.500.000 žukso dolerių...

Jei JAV-bių Administracija dėl kurių nors mums nežinomų priežasčių negali ar neišdrīsta dermai pasipriešinti Sovietų Sajungos kėslui karo metu užimtas teritorijas sau pasisavinti galutinai, tai mes, JAV-bių lietuvių kilmės piliečiai negalime likti tik žiūrovais to, kaip mūsų senojo Tėvynė Lietuva dar kartą padaroma preke politikoje tarp Lietuvos kaimynų, vėl tos pačios So-

vietų Sajungos ir Vokietijos, ši kartą kad ir apsirengusios gražiai demokratijos rūbais. Mes turime pakelti protesto balsą prieš naują Maskvos piktadarybę ir reikalauti, kad JAV-bių administracija nebedelsiant suteiktų pripažinimą Lietuvos Laik. Vyriausybei, tuo būdu ją įgalindama imtis visų įmanomų žygiam pasipriešinti ir ginti Lietuvos teisę į laisvę ir valstybinę nepriklausomybę, kurios teisinių buvimą JAV-bės taip konsekvenčiai tebeprincipia...

Toksai lietuvių protestavimas savo senajai Tėvynei galbėti nuo Sovietijos pasikėsinimo Lietuvos užgrobimą anuo suktybės keliu įteisinti, nors ir tik vien bilateralinė sutartimi su Vakaru Vokietija, tarnautu ne vien didžiajam Lietuvos laisvinimo reikalui, bet taip pat išeitų į garbę JAV-bėms kitu valstybių akyse ir į naudą šio krašto užsienio politikai. Iš konkretaus Lietuvos Laik. Vyriausybės pripažinimo pavyzdžio visi galėtų išsitikinti, jog JAV-bės nėra linkusios prieš Sovietų imperialistinius kėslus kar kartą bejėškai supasuoti.

Tai po 30 metų dar kartą parasykintų, jog JAV-bių politikos principų deklaracija, 1940 m. liepos 23 d. Summer Welles'o padaryta šio krašto vardu, nebuvota taip sau gražių žodžių bei patrauklių minčių rinkinys, bet tebėra veiksminga ir šiandieną ir konkretiai, kaip JAV-bių užsienio politikos postulatas, ryžtingai vykdoma.

Baigdamas, leisiu sau geresniams išidėmėjimui tą postulatą pakartoti dar ir vertime lietuvių kalba:

"JAV-bės ir toliau laikysis sakyti principu, kadangi Amerikos gyventojų išitikinimu be šių principų doktrinos santykiamas tarp tautų išlaikyti, proto, teisingumo ir teisės viešpatavimas — kitais žodžiais, pati moderniškosios civilizacijos bazė — negali būti laida.

Nauja literatūros plokštélé

— Neseniai "Lietuvių Dienų" leidykla, 4364 Sunset Boulevard, Hollywood, CA 90029, išleido poezijos ir prozos plokštélę, kurioje sa vo kūriniai skaito keturi populiarieji literatūros vakarų dalyviai: **Pulgis Andriušis, Bernardas Brazdžionis, Antanas Gustaitis ir Stasys Santvaras.** Plokštélė pavadinta "Keturi autoriai — poezija ir proza".

Kartais nusiskundžiama, kad literatūrinės plokštélės esančios nuobodžios; šioje plokštélėje autoriai įvairus, visi skaito labai charakteringai ir imponuojančiai: Andriušis savo kaimo fragmentą skaito graudžiai lyriškai, Brazdžionis — rimtai, iškilmingai, Santvaras — liūdnai patetiškai, Gustaitis — ironiškai, su šelmiška šypsena. Be to, įtarpa yra paivairinti Juliaus Gaidelio originaliai įskambinimais.

Plokštélė aplanką puikiai paruošė pasižymėjus grafikas, šios srities meistras dail. Alfonsas Docius.

Plokštélė ilgo grojimo, tinka Stereo ir Mono aparatams. Kaina \$5.

BEACON MOTOR HOTEL

Atvykus į Kaliforniją, kviečiame į

Arti prie
Beach. Westwood, Beverly Hills
& Hollywood
3020 Wilshire Blvd. Santa Monica,
California
EXbruck 4-9144
Mrs. A. Lukšis — Owner and Mgr.

Clem's Polskie Deli

★ Specializing in home made fancy groceries and choice meats.

★ Featuring Imported Krakaus Polish hams, beer, wine and groceries.

NOW

Daily from our own new
BAKERY-KITCHEN
a variety of Polish pastries and
other home made delicacies.

IT'S CLEM'S
3002 W. Florence Ave., Los Angeles
759-5058

STATULĖ-SUKTINIS, dažyta keramika

10½ inč. aukščio.

Tinka dovanoms ir sau.

Kaina \$14.00 (ir \$1 siuntimo išlaidoms)

Siūskite Money Orderį ar čekį adresu:
C. Masalcas, P. O. Box 3047, Hollywood,
Calif. 90028

Alė Rūta

Alė Rūta (pen-name of Mrs. Alė Arbas, res. of Santa Monica), authoress, new member of Lithuanian Days magazine staff, — editor of Literature.

— Rašytoja Alė Rūta-Arbienė, gyvenanti Santa Monikoje, pakviesta L. D. žurnalo literatūroso redaktore, malonai sutiko tū pareigų imtis ir jau nuo šio numerio ji tvarko žurnalo literatūrinę dalį.

Alė Rūta visuomet mielai bendradarbiavo Lietuviai Dienų žurnale, praturtindama jo puslapius savo beletristikos kūriniuose, straipsniais ar recenzijomis. 1963 metų balandžio nr. esame plačiau pristatė rašytoją su rašiniu tekste apie jos kūryba ir foto nuotrauka viršelyje.

Alė Rūta yra viena žymiuju beletristiščiu, išsaugusių jau už Lietuvos sienų; ji yra išleidusi gerą tuziną veikalų, daugiausia romanų, iš kurių du — Trumpa diena ir Kelias į kairę — laimėjo žymias mūsų literatūros premijas.

LD red. kolegija sveikina naują savo narę ir linki jai sėkmigo bendradarbiavimo su mūsų rašytoja.

Knygos ir autorai

IŠRADINGUMAS TEMŲ ĮVAIRUME

Savo antrame rinkinyje "Nuskandintas žiedas" Juozas Tininis sukaupė penkiolika novelių, įvairių temomis ir vaizduojamais charakteriais. Stipriausia autorius ypatybė yra kalbos taisyklumas ir savotiškas grožis paprastame, lygiame sakinių tekėjime. Kita teigiamą ypatybę — autorius išradinguos temų įvairume ir net novelių bei novelių veikėjų vardų parinkime (Aicha, Veni creator, Anna Sorgen, Lilita ir t.t.) Net ir pats "Nuskandintas žiedas", po kurio išleidimo, nelaimei, nuskendo ir autorius gyvenimo saulė, yra prozai beveik per poetiškas knygos pavadinimas.

Novelės skaitomas lengvai. Iš šio rinkinio įdomiausią sakytumė, yra paskutinė rinkiny — "Neprapažinta poetė", kurios fabula išraityta su autoriumi būdingu nuoseklumu, bet intrigujanti ir pasibaigianti beveik netikėtai ir patraukliai.

Veikėjai trumpose novelėse negali būti vispusiškai apibrėžti. Ir šios knygos žmonės yra daugiausia kuklūs, lygūs charakteriai, gal kiek būdingi paties autorius kukliai pri-gimčiai, nors Juozas Tininis mėgo juos pavedžioti nepaprastais takais, kartais net tragedijų pakraščiais. Novelų fonas dažnai egzotiškas; yra autentiškų Australijos, Vokietijos Alpių vaizdų aprašymų.

Teatleidžia mums dabar jau amžinai besiilsintis autorius, buvęs šio žurnalo literatūrinis redaktorius, dėmesingai sekës mūsų literatūros naujienas, už tokį kuklų jo šios knygos aptarimą. Bet jo yra išlikę ne-mażai rankraščiai, kurių dalis gal netrukus bus atspausta knygomis, tada ir vėl turėsime progos apie Juozo Tininio kūrybą užsiminti.

A. R.

TAKAI IR TAKELIAI ANAPILIO PAPĖDĖJE

"Tai tu ten, kur amžina gyvybę plazda... Ir aš, pagaliau, tave suraudau, nežemiškos šviesos spinduliu lydimą... Nušviesk ir mano kelia, kad nenukryptum į klystkelius". (277 p.)

Jurgis Krasnickas, taurus suvalkietis, ateitininkų vienas pirmųjų tikrai sąmoningu veikėjų, gražiai "ižemintas" šiame K. Pažeraitės romane. Deja, tas daug žadėjęs Lietuvai jaunuolis anksti turėjo pasitraukti į Anapilį, bet jo skaisčios sielos paveikslas tebespindi jį pažinojusių, gerbusių ir pamiliusių atmintyse, spindi dabar ir šioje gražiai išleistoje knygoje. Šis jam pastatytas paminklas — gražesnis už marmurą ar granitą.

Be pagrindinio veikėjo Tauro, knygoje žybteli ir kitų romanų veikėjų šio šimtmečio pradžios fone, besikuriančios po karą Lietuvos vargų srovėje, veidai ir sielos. Jaučiasi sklidinas idealizmo Jonės as-

muo, nors autorė mėgina ją piešti silpną, nepastovią, per emocingą ir nerealią. Jos ir Tauro meilė tiek sudvasinta, kad šių laikų jaunimui gali būti visiškai nebesuprantama. Tarp jaukių Dzūkijos gamtos vaizdu autorė švelniais brūkšniais piešia tėvus ir senelius, gimnazijos draugus bei mokytojus, kaimynus, bendradarbius; pagrindinė romano veikėja Jonė su jais ir tarp jų siekiasi į gyvenimą ir svajoja savo mergaitiškas svajones, kurios įdomios nebe kaip svajonės, o kaip savotiškas gilius sielos toliaregiškumas, beveik telepatija. Jonė junta ypač savo mylimojo Tauro žingsnius ir mintis, ji net ir miršt sukrenčiančiai spėja, tarytum pati prie jo beveik realiai prisiliestų. Nors romano intriga nėra ryškiai išbrėžta, bet įdomu skaitant pasekti Jonės takelius ir jos tragiškai (piktų rankų) užspauštą meilę; meilę, kuri tačiau, nuskendo tame saulėleidy, o vėliau išplito į skaistų spektrą, nusitiesiantį iki Amžinybės. Tai galima jausti knygos pabaigope. Čia ir yra šios knygos prasmė.

A. R.

NAUJOS KNYGOS

Atsiųsta paminėti

Leonardas Šimutis, Amerikos Lietuviai Taryba 30 metų Lietuvos laisvės kovoje. 1940 - 1970. Išleido Amerikos Lietuviai Taryba, Inc. Chicago, 1971. Tiražas 3000 egz. Kaina \$10. Ilustruota. 500 psl.

Prie knygos išleidimo prisdėjo 27 garbės prenumeratorių ir 19 pren-rių.

Gaunama: ALT centro valdyba, 2606 W. 63rd St., Chicago, Ill. 60629.

Vanda Frankienė-Vaitkevičienė, Užburto kanklės. Pasakojimai apie senovę. Viršelij ir iliustracijos pešė S. M. Mercedes, S.S.C. Išleido "Laiškai Lietuviams", 1971, spaudė Immaculata Press, Putnam, Conn. Minkštasis viršelis \$3.00, kietais — \$4.00.

17 pasakojimų apie Nemuną, Nerį ir Vilnelę, Kilučių ežerą, Aitvarą, Deivės Medinės girią, Užburtas kankles ir kt.

Antanas Giedrius, Aišvydo pasakos. 20 ilgesnių ir trumpesnių pasakų. Viršelis ir iliustracijos O. Baužienės. Išleido Lietuviškos Knygos Klubas. 1971. 142 psl. Kaina \$3.00.

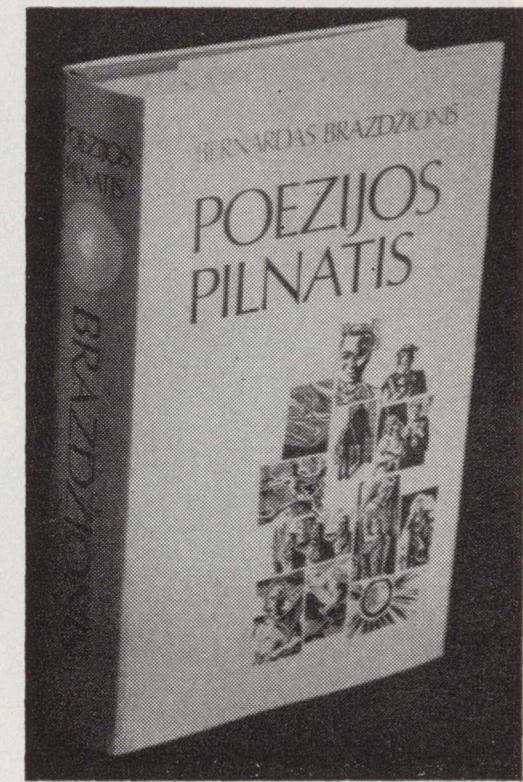
A. Kristalponis, Visas turtelis — šimtine. Atvirom akim bandytis svetingi kraštai. Chicago, 1971. Su autorius pieštu portrete. 240 psl. Kaina \$4.00

Pastaba: "Copyright and all rights reserved by V. K. Sadzius & Co. in Form."

Tai neva eileraščių rinkinys; prie siunciamo paminėti egzempliorius pridėta nurodymas, kuriuos eileraščius galima persispausdinti, ir paaškinamoji recenzija; deja, tuo pasinaudoti negalime dėl tolimo mūsų poezijai ir kalbai lygmens.

Vinco Mykolaičio Putino laiškai Australijon sesei Magdalėnai Slavėnieriui ir jos šeimai, 1957 - 1967. Redagavo Jurgis Janavičius. Išleido Australijos Lietuvų Bendruomenės Canberros Apylinkė, 1971. Tiražas 500 egz. 72 psl. Viršelyje Putino foto, tekste — keletas poeto, sesers ir jos šeimos nuotraukų. Kaina nepažymėta.

39 laiškai, rašyti seseriai M. Slavėnieriui, jai ir vyru, Slavėnui ir jų dukrai. Gražus ir vertingas leidinys, apie kurį teks vėliau parašyti.

Kaina \$10

Užsisakyti:

Brazdžionio Rinktinė Leistli Komitetas
4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif.
90029

arba "Lietuvių Dienos"

4364 Sunset Boulevard
Hollywood, California 90029

AR TURITE ŠIUOS
"LIETUVIŲ DIENŲ"
LEIDINIUS?

VYSKUPAS IR VELNIAS

Apysakos
Ignas Šeinius

Viršelį piešė A. Korsakaitė
Pomirtinis vieno žymiausiu se-nosios kartos rašytojų-beletristų leidinys. Su Juozo Lingio žodžiu apie autorij ir jo kūrybą.

Kaina \$3.00

Gražina Tulauskaitė

Vakarė bangą

Lyrika

Aksominiai viršeliai
128 psl., kaina \$2.00

Nerima Narutė

RELIKVIJOS

Lyriniai naturomortai
Viršelio aplanką piešė P. Jurkus

Kaina \$2.00

Šios ir daugelis kitų knygų
gaunama

Gaunama "Lietuvių Dienų" leidykloj
4364 Sunset Blvd., Los Angeles,
California 90029

PARODA DETROITE...

Atkelta iš 11 psl.

jokių mokslo nebaigusi, savo keramikos - mozaikos darbais su lie-tuviško rašto žymėmis, patraukė žiūrovus. Sofija Petravičienė išsta-tė daugybę puodų, vazelių, dubenų, lėkščių, puodelių (apie 40). Pirkėjams buvo iš ko pasirinkti. Šaulės K. Kodatienei paveikslai, kai kurių žiūrovų tvirtinimu, įdomesni tie, kurie apvilkti moderniu rūbu, ir net abstraktai.

Pranas Zaranka solistas, mokytojas, chorvedys, laikraštininkas, čia pasirodė kaip gabus tapytojas, savo peizažais atkreipę lankytojų dėmesį (Iš 5 aliejaus darbų trys buvo nupirkti).

Portretistas A. Staukas savo pieštą J. Basanavičiaus portretą padovanojo "Aušros" lituanistinei mokyklai.

V. Mingėla

Lietuvių žurnalistų sąjungos Chica-
gos skyriaus valdyba 1970-71 me-
tais.

Iš kairės sėdi: Juozas Kapačins-

kas, sekreto ius, Antanas Gintneris,
pirmininkas, Marija Peteraitienė,
kasininkė, Povilas Dirkis, vicepirm.
ir Bronius Macevičius, kultūros rei-
kalų vadovas.

The Chicago chapter of Lithua-
nian Journalists Association: mem-
bers of board elected for 1970-71.

Po Janinos Nomeikaitės-Armonie-
nės pavykusio rečitalio š. m. gegu-
žės mėn. 23 d. Jaunimo Centre,
Chicagoje.

Iš kairės į dešinę — akomp. muz.
Vi. Jakubėnas, mergaitės, įteikusios
gelių — Kaušytė ir Ragaitė; sol.
Janina Armonienė.

Dainavimo studijas J. A. pradėjo
Klaipėdoje, vėliau tėsė Kempene.
1946 m. dainavo P. Armono vad.
solisčių grupėje su S. Daugėliene,
P. Bičkiene, I. Eitutiene ir sol. P.
Radzevičiūtė. Atvykusi į JAV, gy-
vendama Rochester, vėliau Santa
Barbaroje, Chicagoje, dainavo kaip
solistė įv. minėjimų koncertuose,
ir bažnyčiose.

Janina A. yra kilusi iš muzikų
Nomeikų šeimos: tėvas — vargoni-
nikas, brolis Zenonas — vargonų
virtuozas.

Foto V. Noreika

Janina Armonas receives flowers
after her successful vocal recital
at Youth Center Hall, Chicago, on
May 23rd, with accompanist Vi. Ja-
kubėnas.

Janina began her music studies
in Klaipėda (1946). Of a family of
musicians, father an organist and
brother Zenonas Nomeika an organ-
ist virtuoso, she has sung in Amer-
ica wherever she has resided: in
in Rochester, Los Angeles and now
in Chicago.

Dainuojančios mergaitės iš Vasario
16-tos gimnazijos Kaiserlsauterne
surengtame tautos sukilio 30 me-
tų sukakties minėjime. Minėjime
dalyvavo netoli 300 žmonių. Svečių
tarpe buvo vysk. Deksnys, miesto
burmistras Demmerle ir kt.

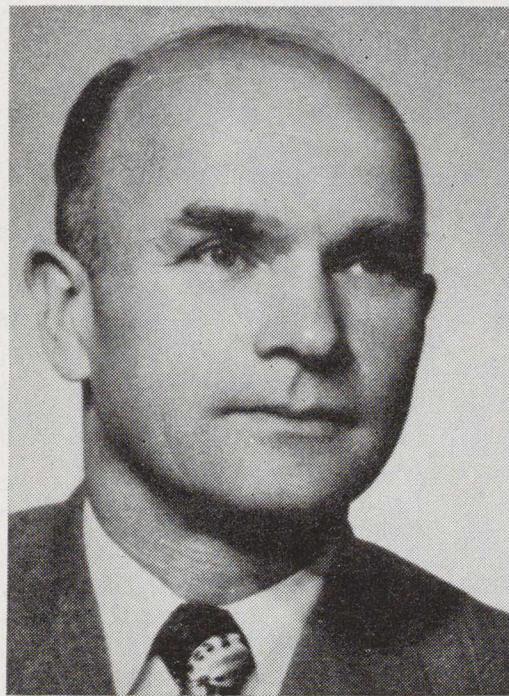
Nuotraukoje iš kairės: Angelė
Vilčinskaitė, Kristina Ramanauskai-
tė, Kristina ir Romana Žūtautaitės,
Aldona Šaduikytė, Aldona Rygelytė
(stud. iš JAV, praėjusiais mokso-
lo metais talkinusি Vasario 16 gim-
nazijoje), Marina Normantaitė, Re-
gina Montvilaitė ir Romy Piečė.

Grupei vadovauja mokyt. Eliza
Tamošaitienė.

Girl chorus of the Lithuanian
Gymnasium of February 16th (W.
Germany) performing in Kaisers-
lautern, commemorating their old
country's uprising in 1941.

Foto k. V. Damijonaitis

Pranys Alšėnas

Rugsėjo 27 d. laikraštininkui Pr. Alšėnui, gyv. Kanadoje, suėjo 60 metų amžiaus.

P. A. gimė Užkmergės aps., žemaitkiemio vls., Vengravos kaime. Spaudoje pradėjo reikštis 1929 m. ir iki šiolieji rašo įvairiuose liet. laikraščiuose ir žurnaluose nuo literatūrinėj straipsnių iki humoristikos ir įvairybių. Jo yra išspausdinta per 7 tūkstančiai jv. ilgesnių ar trumpesnių rašinių. Knygomis išleista: Talismanas, novelės; Maži žodžiai apie didelius dalykus, publicistikos; Tūkstantis šypsnių, humoristikos rinkinys; Maž. Lietuvos patriarcho Martyno Jankaus monografija.

Pranys Alšėnas yra laimėjęs straipsnio konkursus: Draugo, 1955, Laiiko, 1959, Tėviškės žiburių, 1960 ir Lietuvos Dienų, 1963.

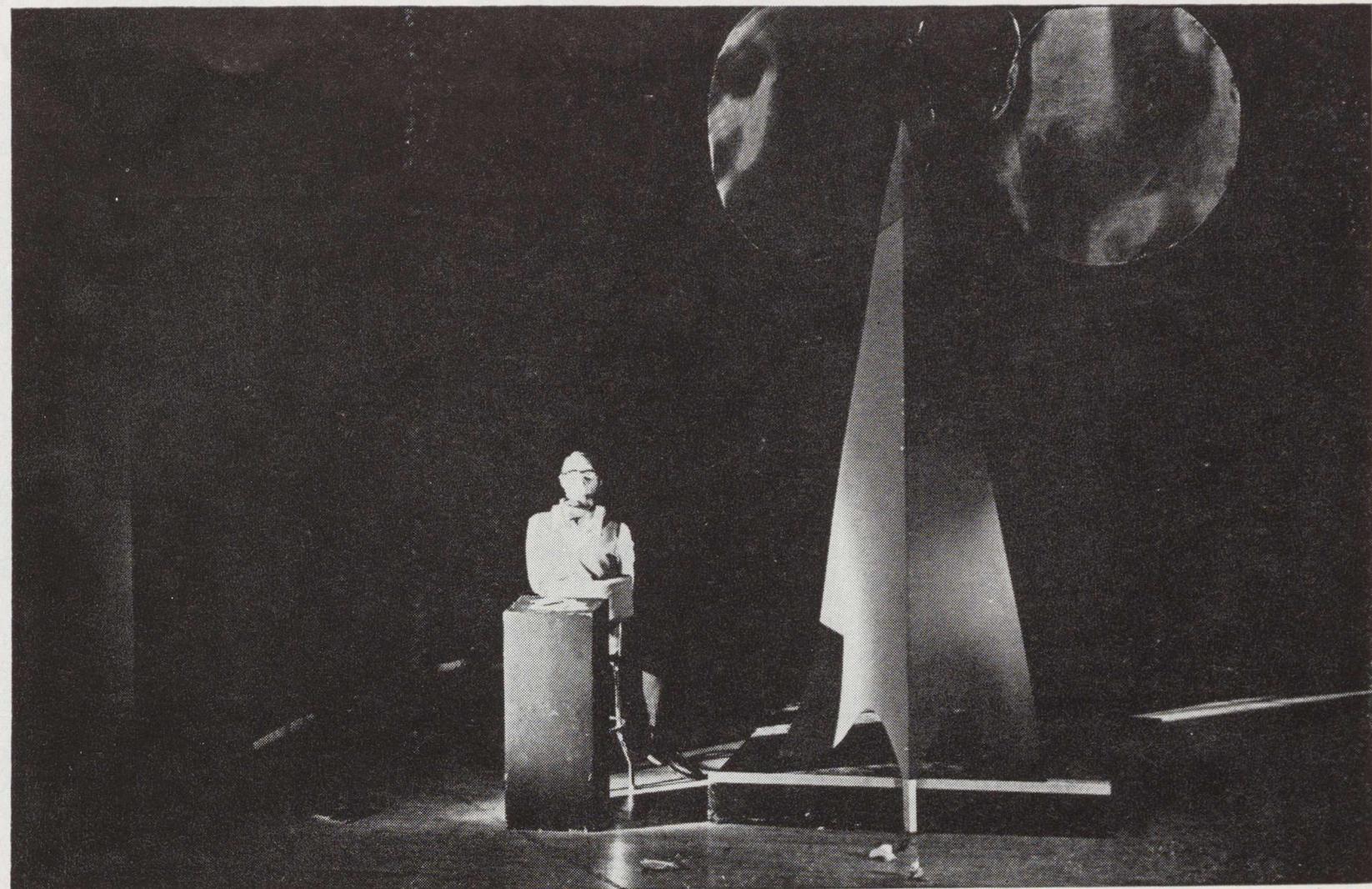
P. Alšėnas, a journalist and prolific contributor to various publications of the Lithuanian press, celebrates his 60th anniversary on Sep. 27th. His literary activities began in 1929, comprised over 7000 articles and several books. Resides in Canada.

◆ Mokytojų studijų užbaigimo vakare rugpjūčio 21 d. Dainavoje. Dainuoja choras, sudarytas iš studentų, atvykusiu iš įvai ių liet. kolonijų, ir seselė Paulė.

Prie pianino muz. S. Šližys, žinomas Detroitos mergaičių choro vadovas, IV-je Dainų šventėje dirigavęs jaunimo chorui.

Foto K. Sragauskas

Teachers' studies seminar terminates at Dainava, near Detroit, on August 21st with a concert of performers.

Š. m. gegužės 29, 30 ir 31 dienomis Chicagoje D. Lapinskas pastatė A. Kairio dramą "Palikimas".

1. "Palikimo" dekoracijų detalė. Paruošė rež. D. Lapinskas.

2. LB Jaunimo Teatras, suvaidinės "Palikimą".

I-moj eilėj iš kairės: L. Rastenytė, L. Alenskas, L. Regis, G. Čepėnas, T. Martis; II-je eilėje: E. Momkus, D. Valaitytė, K. Kazėnas, N. Sparkytė; III-čioje eilėje stovi: R. Vasiukevičius, N. Spurgytė, D. Petersonaitė, Ž. Podytė, V. Beleška.

Composer D. Lapinskas has produced in Chicago A. Kairys' drama "Inheritance".

1. Part of the sets;
2. The performers.

Foto Virgilijus Kaulius, SJ

VEIDAI IR VAIZDAI

(Faces & Places)

JAV LB Kultūros Fondo valdyba 1970 - 73 m. kadencijai.

Sėdi iš kairės: sek. Marija Remienė, pirmininkas Anatolijus Kairys, iždininkė Marija Grėbliūnienė; stovi: valdybos narys Vytautas Jasinavičius, vicep. Juozas Šlajus ir knygų sand. vedėjas Antanas Kareiva.

Foto P. Maleta

Board of the Cultural Foundation of the Lithuanian Community USA.

ADMINISTRACIJA RAŠO

LIETUVIŲ RADIJO PROGRAMOS,

kurios bendradarblauja su "Lietuvlių Dienomis"

— LD žurnalo metinėje gegužinėje pūkniuke rugsejo 12 d., 1515 Glen-oaks Ave., Burbank, dovanas laimėjo:

I-ją dovaną — dail. A. Dociaus paveikslą — Jonas Šepškas, 6149 Fulton Ave., Van Nuys, Calif.

II-ją dovaną — Vokišką radijo aparatą, Lowe Opta, AM, FM, trumpą bangą — Rimantas Genčius, 6732 S. Artesian, Chicago, Ill.

III-ją dovaną — kišeninį, baterinių radijų — Juozas Sadūnas, 3939 W. W. 63rd St., Chicago, Ill.

Po 3 lietuviškas knygas gavo: Library of Lith. Musicology, Chicago, J. G. Vainauskas, N. Hollywood, Simas Kvecas, Santa Monica, Rev. Theo Palis, Pittsburgh, Calif., J. Petrikonis, Woodbine, Iowa.

Po 2 anglų k. knygas apie Lietuvą gavo:

V. Vaškys, Crownsville, MD., L. Dovydėnas, Clarks Summit, Pa., J. Briedis, Detroit MI.

Po 3 lietuviškas knygas vaikams: Anna Macenas, Glendale, CA, ir Rev. A. Babonas, Southfield, MI.

Laimėjimų traukimą pravedė Alė Rūta, naujoji LD literatūros red., sekretoriavo O. Orlovalitė, bilietus traukė "beraštis" — 5 metų Jonas Aras. Visos dovanos laimėtojams jau išsiuntinėtos.

Administracijai labai širdingai dėkoja visiems prenumeratoriams savo auka parėmusiems žurnalą. Tokia visų parama galime tėsēti, nekeldamii prenumeratos kainos, nors spaudos išlaidos nuolat kyla.

Visų aukojusių sąrašą pradėsime skelbti nuo sekančio LD nr.

LIETUVIŲ DIENŲ žurnalo ir knygų

PLATINTOJAI

J. A. V-se

Brooklyn, N. Y. — "Darbininko" adm. ja.
So. Boston, Mass. — S. Minkus.

Chicago, Illinois — Balys Brazdžionis,
'Draugas', 'Marginiai', 'Terra' Gifts
International.

Cleveland, Ohio — "Dirva", V. Rociūnas.

Detroit, Mich. — "Gaiva", "Neringa".
St. Anthony's Parish Library.

Grand Rapids, Mish. — J. Belinis.

Kenosha, Wis. — B. Juška.

Los Angeles, Calif. — V. Prižintas.

Pułnam, Conn. — Immaculata Conception
Convent.

Rochester, N. Y. — A. Sabalis.

Waterbury, Conn. — "Spauda".

Woodhaven, N. Y. — "Romuva".

Anglijoje

Kew, Surrey — "Dainora".

Bradford, Yorks — Kun. J. Kuzmickis.

Australijoje

Adelaide, Edwardstown — A. Kubilius.

Melbourne - St. Kilda — N. Butkūnas

St. Kilda — N. Butkūnas.

Sydney — Kun. P. Butkus.

Los Angeles, Calif.

KALIFORNIJOS LIETUVIŲ RADIJAS

LITHUANIAN MELODIES

Stotis KTVM, banga 1460 AM
Šeštadieniais 11:30 — 12:00 p. p.
Liet. Radijo valandėlės klubo pirm. Stasė
Pautienienė; ižd. J. Mitkus, 3375 Bennett
Dr., Hollywood, Calif. 90068; Programos
vedėjai: Vl. Gilys, P. Jasikonis, vyr. red.
S. Pautienienė, 841 Stanford St., Santa
Monica, Calif. 90403; Telef.: 829-3779

Baltimore, Md.

"RADIO PROGRAMA LIETUVIAMS"

Girdima Marylande ir Washington, D.C.
Sekmadieniais 10 — 11 val. ryto
per FM radijo stotį WFMM 93,1 mgcl.
Programos vedėjai: Albertas Juškus,
4515 Wilmslow Rd., Baltimore, Md. 21210
Tel.: 366-4515

Kestutis Laskauskas, 1312 Birch Ave.,
Baltimore, Md. 21227; Tel.: 242-1779

So. Boston, Mass.

Lietuvių Radijo valanda LAISVĖS VARPAS

Sekmadieniais 11 — 12 val. priešpiet.
AM 1430 klc., FM 107.9 megacyklų
WHIL Boston, Mass. 02155
Petras Viščinis, vedėjas,
173 Arthur St., Brockton, Mass. 02402
Telefonas: 586-7209

LIETUVIŲ RADIOS KORP. PROGRAMA

Seniausia liet. radijo programa Naujojoje
Anglijoje, veikianti nuo 1934 m. bal. m.,
vedama Stepono ir Valentinos Minkų, girdima
sekmadieniais 1 val. — 1 val. 30 m.
Boston, Mass. — WLYN - 1360
Programoje: pasaul. žinių santrauka, muzika,
dainos ir Magdučės pasaka.
502 E. Broadway, So. Boston, Mass. 02127
Telefonas: AN 8-0489

Chicago, Illinois

SOPHIE BARCUS RADIO ŠEIMOS PROGRAMOS

Kas rytą nuo pirmadienio iki penktadienio
10 val. — 11 val. priešpiet.
Šeštadienį ir sekmadienį 8:00 — 9:30.
"Vakaruškos" pirmad. vak. 7:00 — 8:00.
Visos programos iš
WOPA stoties 1490 klc. A. M. 102-7 F. M.
7159 S. Maplewood, Chicago, Ill. 60629
Tel: HEmlock 4-2413.

MARGUTIS

Seniausia liet. radijo programa Amerikoje.
Isteigta muz. A. Vanagaičio 1928 m.
Kasdien 8 val. — 9 val. vakaro
(išskyrus šeštadienius ir sekmadienius)
Programos vedėjas Petras Petrušis.
Transliuojama iš nuosavos studijos
2422 W. Marquette Rr., Chicago, Ill. 60629
Telefonai: GR 6-2242; GR 6-2271.

ANTANAS F. SKIRIUS

REAL ESTATE — TAX SERVICE INSURANCE

Jei reikia apdrausti
namus, automobilių, gyvybę ir pn.
pirkti ar parduoti nuosavybę,
Telefonuokite NO 4-2919
arba apsilankykite įstaigoje
4366 Sunset Blvd., Los Angeles,
California 90029.

LITHUANIAN RADIO FORUM

Bi-Lingual Civic program in English
and Lithuanian
Produced by Anthony J. RUDIS
Listener Participation Program
PHONE 445-6842 and ask a question
Saturday 8 p. m. to 9 p. m.
WXRT-FM 93.1 MHz.
Address: 9339 S. Oakley Chicago, Illinois

Cleveland, Ohio

Lietuvių Radijo Prorama TĖVYNĖS GARSAI

Girdima penktadieniais 8—9 val. vakaro
per WXEN-FM stotį 106,5 mc.
Vedėjas Juozas Stempužis.
4249 Lambert Rd., Cleveland, Ohio 44121
Telef.: 382-9268.

Detroit, Mich.

LIETUVIŠKŲ MELODIJŲ RADIOS VALANDA

WMZK-FM banga 98 mc
Pirmadienį — trečadienį — penktadienį
nuo 8:00 iki 9:00 vakare
Vedėjas — Ralph Valatka
Telefonas: 537-5550.
17696 Warwick, Detroit, Mich. 48219
Arba Briedis, Realty Tel. 883-5244.

LIETUVIŠKAS BALSAS-LITHUANIAN VOICE

WQRS-FM stotis. Banga 105.1 mc.
Sekmadieniais 8 val. — 9 val. ryto.
Išlaiko Radijo Klubas.
Klubo pirm. — inž. Vacys Urbonas.
17175 Gaylord Ave., Detroit, Mich. 48240
Telefonas: KE 7-9642.
Programos redaktoriai ir pranešėjai:
Jonas Kriščiūnas — 846-4245; Kazys Go-
gelis — 535-6683; Rožė Ražauskienė —
278-1353; Stasys Garliauskas — TA 6-1385;
Antanas Janušis — VE 5-8317.

Hartford, Conn.

"TĖVYNĖS GARSAI"

Connnecticut vlt. liet. kultūrinė valandėlė
WBMI - FM 95.7 mc.
Kiekv. sekmadienį 12 val. — 1 val. p. p.
Programos vedėjas A. Dragūnevičius.
273 Victoria Rr., Hartford, Conn.
Telefonas: CH 9-4502.

New York - New Jersey

"LIETUVOS ATSIMINIMU" radijo valanda

girdima kiekv. šeštadienį 5 — 6 v. p. p.
iš New Yorko stoties WEVD — 1330 klc.
ir 97.9 meg. FM.
Direktorius Jokubas J. Stukas,
1467 Force Dr., Mountainside, N.J. 07092
232-5565. (Code 201)
Kultūrinė lietuvių radijo valanda anglų k.
per SETON HALL Un-to stotį WSOU-FM
pirmad. vak. 8:05 — 9:00 — 89.5 mg.
Vedėjas J. J. Stukas.

"LAISVĖS ŽIBURYS"

Girdima kiekvieną sekmadienį
nuo 9 iki 10 val. ryto
iš WHBI stoties 105.9 FM banga.
Adresas: Romas Kezys, 62-15 69 place.
Middle Village, N.Y. 11379.
Telefonas: TW 4-1288.

Visiems mūsų prenumerato-
riams primename, kad jau pats lai-
kas siūsti prenumeratos mokestį už
1971 metus.

Philadelphia, Pa.

Lietuvių Bendruomenės Radijo Programos

BENDRUOMENĖS BALSAS

Stotis WTEL — 860 kilocycl.
Šeštadieniais nuo 1:30 iki 2:30 p. p.
Kultūrinės apžvalgos, žinių, vienos kroni-
ka, muzika ir skelbimai.
Programas tvarko ir praveda
redakcinis kolektyvas.
Rašyti: "Bendruomenės Balsas"
1203 Green St., Phila., Pa. 19123.
Telefonas: PO 5-0932.

Pittsburgh, Pa.

The First Lithuanian Radio Program in

Pittsburgh, Penn.

Pittsburgh, Penn. — WPIT - 730 klc.
Sekmadieniais 12 val. — 1 val. p. p.
Programos vedėjai:
Povilas ir Gertruda Dargiai.
Visais reikalais kreiptis:
2040 Spring Hill R., Pittsburgh, Pa. 15216

Rochester, N. Y.

Kultūrinė lietuviška valandėlė

Sekmadieniais 6 val. popiet.
per WCMF-FM, 96,5 mc.
Išlaiko Lietuvių Radijo Klubas.
Klubo valdyba: Pr. Puidokas, pirm.;
Wilkins St., (14621); A. Cieminis, vicep.;
R. Kiršteinas, sek. 229 Nester St. (14621);
V. Žmuidzinės, ižd. L. Laukaitienė, narė.
Programų vedėjai: O. Adomaitienė, A.
Cieminis, V. ir N. Draugeliai, A. Dziakon-
inas, St. Ilgūnas, R. Kiršteinas, Br. Kroks,
V. ir B. Litvinai, J. Šipaila, D. Šurilienė,
V. Žmuidzinės.

Waterbury, Conn.

LIETUVIŲ RADIOS PARTIJA

WBRY, Waterbury, 1590 kilocycles.
Kiekvieną šeštadienį vakara 6:10—7:00.
Programos vedėjas ir direktorius
John D. Adams (Adomaitis).
5 Harriet Ave., Waterbury, Conn. 06708.
Telefonas: 753-8898.

Montreal, Canada

LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS

Kiekvieną trečadienį nuo 11 val. v.
CFMB stotis — Banga 1410.
Programos vedėjas L. Stankevičius.
1053 Cr. Albanel, Duvernay, P. Q. Canada
Telefonas: 669-8834

Toronto, Ont., Canada

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI

7 radijo programos savaitėje
Kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio
4 — 5 val. p. p.
Trečadienį vak. 7 — 8:15 v. v.
Šeštadienį 3 — 3:30 val. p. p.
Visos programos transliuojamos iš
Toronto stoties CHIN, banga 101 FM
Programos vedėjas Jonas R. Simanavičius.
175 Parkside Dr., Toronto 3, Ont.
Telefonas: 534-1274.

Roma, Italia

ROMOS RADIJAS

Transliuojama kasdien nuo 20 val. 50 min.
iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku,
41,15 ir 50,34 metry bangomis.
Vedėjas Dr. J. Gailius.
Circonvallazione NOMENTANA 162.

Vatikanas, Italia

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje.
Sekmadienais 10:30 - 11:00 Lietuvos laiku
ir kiekv. vakarą 20:15 - 20:30 Lietuvos laik.
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metry.
Vedėjas Kun. Dr. V. Kaziūnas.
Adresas: Sezione Lituana, Stazione Radio
CITTÀ DEL VATICO.

A corner of the Balzekas Museum of Lithuanian Culture, in Chicago.

Two Lithuanian girls at a wayside shrine near a moss covered, thatch roofed, log cabin.

On June 22 the Museum has become five years of age.

It is vigorously acquiring new exhibit materials and turning into a center of diverse cultural activities in Chicago, Ill.

Balzeco muziejaus kampelis. Čia matome "bakužę samanotą ir dvi lietuvaiteles prie lietuviško kryžiaus".

Birželio 22 d. suėjo penkeri metai nuo muziejaus įkūrimo.

Čia nuolat rengiamos įvairios lituanistinės parodos.

Photo by Cas Norvilas

L I E T U V I U D I E N O S LITHUANIAN DAYS

OCTOBER

1971

Quousque tandem?..

Two anniversaries were commemorated at the XVIII ACEN (Assembly of Captive European Nations) Session — Katyn, and the 3rd anniversary of the Soviet-led invasion and occupation of Czechoslovakia.

The statement on Katyn was delivered by Stefan Korbonski of Poland, who offered a succinct account of the Katyn tragedy.

He proposed the following resolution, which was adopted:

"The Assembly of Captive European Nations, as the representative in the free world of aspirations for freedom of the Captive peoples of East and Central Europe, once again raises its voice in protest over the brutal murder of the 4,253 Polish officers whose bodies were found at Katyn.

It calls upon all freedom-loving people to condemn this brutal act.

It appeals to all of the free nations of the world to take appropriate steps to see to it that the matter of the Katyn Massacre be placed on the agenda of the United

Nations, so that in this way an impartial international investigation could be organized for the purpose of investigating the crime of Katyn and bringing those responsible for this crime act to justice."

Owing to counter propaganda maneuvers of the Soviets, world opinion has been led astray from discovering their responsibilities in such evident crimes as the Katyn murders.

Needless to say, smaller nations have had even less a chance to come forward with their claims: though in Lithuania, likewise, mass crimes of extermination of the country's elite leaders, both civilian and military, were carried out (Pravieniškės, Rainiai, Panevėžys... and the Siberian concentration camps).

Quousque tandem, Catilina (= Free World) abutere patientia nostra?

That is the question.

The dead are silent, the living people are in slavery.

Who will speak for them?

IMPERIALIST IN THE GUISE OF A FEDERALIST

(Pilsudski and the Lithuanians)

Pilsudski (1867-1935) was one of the late-late-late Polonized Lithuanians who dreamed of restoring to the modern map of Europe the ancient Polish-Lithuanian Commonwealth of 1569 (the Rzecpospolita). He was born on the family estate of Zlavai, near Vilnius, and his heart is buried in Vilnius, in the historical cemetery of Rasai, where lies buried the Patriarch of modern Lithuanian nationalism Dr. Jonas Basanavičius.

Pilsudski's dream and actions are partly described by M. K. Dziewanowski in a recent book "Joseph Pilsudski — A European Federalist, 1918—1922", published last year by the Hoover Institution Press, Stanford, Calif. (Pages XVII, 379. \$8.70).

The book is reviewed in the Slavic and East European Studies published at the Carleton University, Ottawa, Canada, by the Eastern Canada Center of Slavists and the East European Specialists. The reviewer, W. J. Wagner of Indiana University says:

"Pilsudski's federal ideas were based on the historical Polish-Lithuanian Union which originated in 1385 and continued until the downfall of the Commonwealth in 1795. Being himself a Polish-Lithuanian and considering Lithuania his motherland, he dreamed about the re-establishment of the union and was sure that it would bring stability not only to the two nations, but also to the whole Central Eastern Europe. Repeatedly, he initiated talks with Lithuanian leaders, who, however, were moved by narrow nationalism and influenced by the Germans. Therefore, these early attempts proved to be unsuccessful."

Dziewanowski is described as a professor of history at Boston University and also as having had a legal training. If the reviewer faithfully describes his ideas in the quotation above, Lithuanians may well doubt the academic impartiality, or even the depth, of his historical knowledge of the real relations of Pilsudski with Lithuanian leaders. They will also doubt the soundness of his belief in the purported Lithuanian kowtowing to the Germans and their "narrow nationalism".

The article on Pilsudski in the Lithuanian Encyclopedia knows nothing about his "repeated" initiations of talks with the Lithuanians. In his very informative "The Emergence of Modern Lithuania" (1959), professor of history Alfred

Erich Senn describes the first "talk": "The Polish Government in Warsaw, formed by Pilsudski on November 11, 1918, favored federation with Lithuanians. Speaking to a delegation of Warsaw Lithuanians, Pilsudski, in the middle of December, called the Lithuanian Taryba in Vilnius 'imperialistic'".

The leader of the Lithuanian Delegation to the Peace Conference, A. Voldemaras circulated a letter among the delegations in Paris on April, 29, 1919, in which he said the Lithuanians had suggested an alliance (not a federation!) between Poles and Lithuanians against the Bolsheviks, on the condition that the Poles recognize the independent Lithuanian state and its capital at Vilnius. This both Pilsudski and his political opponents refused absolutely to do. The influential leader of the National Democratic party (Dmowski) criticized Pilsudski vehemently for his failure to annex Vilnius and the surrounding territory to Poland immediately.

To quote prof. Senn: "In Mid-April, 1919, several days before the move on Vilnius (to take it from Bolsheviks who occupied it on Jan. 4, 1919), Pilsudski sent an unofficial delegation to Kaunas to sound out the Lithuanian Government on a joint campaign against the Bolsheviks. The Lithuanians rejected the plan, which included a plan for federation."

Vilnius was occupied by Pilsudski's troops on April 20 and became the focal point of independent Lithuania's foreign policy. The leader of the second largest Lithuanian party — Populists (Liaudininkai) — Šleževičius declared: "If Vilnius is not recognized as a Lithuanian city, that is death to Lithuania." Šleževičius then was, since April 12, the premier of Lithuania and was severely criticized for not sending a Lithuanian army ahead of the Poles to take the city from the Bolsheviks. The newspaper "Žaibas" (Lightning), edited by an American Lithuanian, Father V. Bartuška, a former pastor of the Lithuanian parish in Mt. Carmel, Pa. was suppressed after three numbers appeared and its editor arrested for his severe criticism. Father Bartuška left interesting memoirs of those exciting days when Lithuanians all over the world were fighting to establish and secure independent Lithuania with Vilnius as its capital ("Nepriklausomybės kryžiaus kelias" — The Calvary Road to Lithuania's Independence — published 1937 in Klaipėda).

Both Father Bartuška and premier Šleževičius were displaying no narrow Lithuanian nationalism, or German influence. Neither was Voldemaras in his circular letter to the Peace Conference delegations. They were truly representing the deep-felt wishes of the whole Lithuanian nation which shone through also in the historic unions with the Poles, beginning in 1385 and culminating in the 1569 Union of Lublin, busted up by the surrounding Russians, Germans and Austrians in 1795: that the unions are to be between two equally independent states, each with its own government, army and capital city.

Pilsudski and other federalist Poles conveniently forgot this fundamental principle, which Voldemaras expressed in his circular letter, and without which — no new Polish-Lithuanian federation had even a ghost of a chance, even if it were at all possible. In reality, there was no difference between Pilsudski, the federalist, and Dmowski, the imperialist. Both deemed Lithuania, the ancient equal partner of the Polish-Lithuanian Commonwealth, now fit only to become a province of the new 1918 Polish state, and, in addition, claimed that the historical capital of Lithuania, Vilnius, was a "Polish" city!

Pilsudski showed his real "federalist" teeth in the Želigowski affair. Prof. Stanley W. Page, in his "Formation of the Baltic States" (1959) relates it as follows:

"On October 7, 1920, the Polish Government agreed to recognize Vilnius as Lithuanian; on the following day, Pilsudski, head of the Polish Government, sent his close friend and future Polish Minister of War, General Želigowski to capture the city. The so-called 'Želigowski coup' was successful. Vilnius fell to the Poles October 9, 1920. Adding insult to injury, and hoping before long to absorb all Lithuania, the Polish Government gave to the Vilnius district the name Central Lithuania. This action was to remain a fruitful source of the most bitter hatred between the two nations." (p. 182).

(To be continued)

V. Širvydas

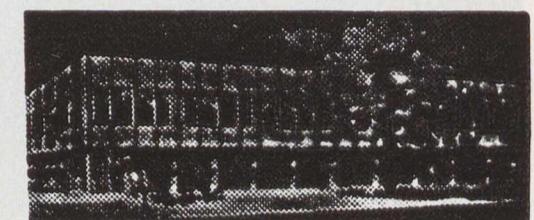
DIVIDENDAI MOKAMI KAS 90
DIENŲ UŽ VISAS TAUPYMO
SĄKAITAS

TAIP

TAUPYDAMI PAS MUS, JŪS GALITE PASIRINKTI TAUPYMO RŪSIJ, KURI JUMS PATOGIAUSIA... TAI NEDELSDAMI PASIŪŠKITE ČEKI DABAR.

6% UŽ TERMINUOTUS HOUSING CD INDĒLIUS

TAUPYMO SĄKAITOS IKI
\$20,000 APDRAUSTOS F.S.L.I.
ISTAIGOSE.

ST. ANTHONY

SAVINGS & LOAN ASSN.

1447 So. 49th Court
Cicero, Illinois 60650

JUOZAS F. GRIBAIUSKAS
sekretorius

Tel.: (312) 656-6330 or 242-4395

LADIES AND GENTLEMEN

Remarkable Discovery

Hair formula JIB is Patented in Switzerland and Registered in U.S.A. and Canada, Europa, Germany, Austria. It cures Dandruff, Falling Hair, Itching scalp, Splitting ends, Strengthening Hair, Root growth, and restoring NATURAL HAIR COLOR.

Using JIB you will never be bald or grey. 100% Guaranteed. Listed in Druggist Red-Blue Book. JIB Medicine Liquid 8 oz. A 16 week supply \$6.00. Money Order, P.P., Send today —

JIB LABORATORIES

1437 So. 49th Avenue, Cicero, Ill.
60650

CRANE SAVINGS & LOAN ASS'N

B. R. PIETKIEWICH,
President

2555 W. 47 th St., Chicago 32, Ill

ARTIST'S WIFE

From a novel by JUOZAS TININIS

CHAPTER FOUR

The tower clock of Sydney's city hall is striking half-past one when I step into the tramcar heading for the seashore at Palm Beach. I feel somewhat anxious for I do not want to be late. Luckily I arrive on time.

Moira is nowhere in sight. I am walking up and down the beach expecting her to appear. Waves come running up in succession as they burst and spill around my feet.

Several people are riding their surf-boards way out in the sea, beyond a line that marks the formation of the waves which then run on and reach me. It seems to be fun indeed to be able to catch up with a wave, as you stand or lie prone on your surf-board, and travel toward the shore. The wave grows up with force and gathers speed, the board and surfer are shooting forward on it until they strike the shore and sand.

One of these pointed surf-boards is whizzing from the sea onto close where I stand, and brings forth Moira all surf-splashed, glistening wet. I see that she's a great admirer of this kind of sport. Her swimming suit today is fire-red. It enhances the delicacy of her sinuous figure and outlines the ovalness of her forms. She seems to me a master's creation, not unlike a piece of chiseled marble. With whom else could I compare her?..

Yes, a nymph that has just emerged, not from the waters of ancient Greece, but right here onto the shores of Palm Beach.

— Why are you gazing at me thus? Do I look strange today?

— By no means. It's only that I can't decide with what I should compare the blue of your eyes: whether with the sapphire of the Indian Ocean waters or the azure of the Australian cloudless sky?

— You are totally mistaken: my eyes are brown. To the contrary, it is in the Lithuanian eyes of yourself that I can detect some streaks of blue.

— If I am mistaken, then the sky dome is to take the blame, for it's reflecting in your eyes.

— Would you care to try my surf-board?

— Hardly, I wouldn't know how to. Our knowledge of water sports does not include surfing.

— I can teach you how to do it.

Moira starts explaining to me how to use a surf-board on the sea waves. I soon catch on to all the rules, for each and every word of hers I carefully gather in my

Continued from the last issue

memory's depths, as stones would sink and hoard on seabed when dropped from ship.

I am lying prone on the surf-board now and deftly rowing out into the sea by hands, not wishing to be outdone by Moira, though she is swimming alongside me all by herself. I am close to the line where wave formations start. Suddenly and with a roar an immense wave knocks the surf-board from under me and is hurling it off at a razing speed toward the shore.

— — Moira, I'll go after the board, — I shout out somewhat scared. And it's the first time I am calling her by name.

— Never mind the board, Algis. Don't go after it, it will not get lost. Let's have a swim together. See how soft, how dainty the waves are.

— I much more like swimming with a board — I am trying to cover up my inability to stay above surface for a length of time.

With greatest effort I hardly manage to reach the shore and stagger up to it all out of breath. Moira has in the meanwhile remained at sea and is playfully frolicking among the waves upon which she sports with the ease and weightlessness of a feather. Quite a time passes before she wades out of the water.

— I waited for you to come back again with the surf-board. Was it nice of you to leave me alone to the mercy of the waves? And if a shark came swimming along, who then would there be to rescue me?

I'm ashamed a bit and have nothing to reply to her ironical reproach. After a short rest Moira is wading back into the water and soon swimming off to sea. I am trying to follow her, that is, I'm rowing beside her atop the surf-board. We soon reach the place where we had been together before. Intentionally Moira catches on to the end of my board and I slip off into the water. Though I still keep holding on to my other end of the surf-board and am wriggling to get on to it again. With an alert leap Moira has boarded the object first and is already joyfully screaming and darting away on top of a wave heading for the beach. Now it is I who has been abandoned to the mercy of the sharks. I am still quite exhausted from my earlier swim but even more embarrassed to call for help from Moira. With difficulty I am inching my way toward the shore. And each minute I feel my strength is

waning. Now a swelling wave is about to catch up with me: this one will finish the drowning of me, I am thinking. The wave has pitied me and tossed me out onto the sandy beach, as lightly as if I were a chip of wood. My strength has utterly gone. Yet I am quite angry with Moira.

— So you wanted to take revenge because I left you out at sea alone? — I cannot purse my lips enough to hold these words of censure from slipping out.

— No, I didn't, — Moira is laughing. — I only wanted to tease you a bit.

As I glance into her face my anger vanishes.

We are both seated on the sand again. A break of silence has set in as though we are at a loss of what to say. Our ears are caressed by the sounds of the sea.

— Algis, have you already become accustomed to Australia? — I am suddenly aware of Moira's voice.

— No, I cannot forget Europe. Homesickness is driving me out of my mind. It is only physically that I exist here. My spirit wanders to the country where I was born.

— That must be horrid. I cannot imagine such a feeling. Well, couldn't you have remained in your country?

— There were only two escapes open for me: either to remain in my country and succumb to slavery or by leaving to regain and enjoy freedom but in foreign countries. I chose such a freedom. It may have been selfishness on my part for I left behind my parents, my brothers and sisters, doomed to slavery.

— Is it long ago since you left your country?

— It's over five years that I am cruising around the world, as though I were another Ulysses. And nowhere can I find calmness or rest. I just keep on visualizing Lithuania.

— Your country must indeed be a beautiful one that you cannot forget it.

— To everyone his native country is the most beautiful one in the world; especially when viewed from far away.

— Judging by your words everything in your country must seem to appear different than it is here.

— Yes, everything is different. Here in Australia I sometimes cannot fall asleep at nights. I go out into the streets and stare into the nightly heavens. Not a single constellation of stars that is familiar. The skies of my country are studded with totally different stars. And here I cannot even discover the stars I know, the names of which I already learnt during my

school days. It makes me feel sad. What comfort for me to behold your famous Southern Cross? I find no beauty in it. Why, even your moon here shows me its very opposite face and so only makes my homesickness more intense. It is not easy to become accustomed to a foreign country.

— Algis, you are too sensitive. Only a pessimist can talk the way you do.

— I am not a pessimist and I'm only telling you how I feel here.

Moira is offering me sincere comfort and encouragement, only her words cannot dispel the woes of my soul aching for its country.

— You seem to me to be a poet. Perhaps you do write poetry?

— No, I don't. I do paint pictures, however.

— My, how interesting! I was sure you had some special talent.

— And what is your occupation?

— I am a government clerk. I work at the post office in the suburb of Kiribili. It's rather a dull occupation, sorting out hundreds of letters.

— Perhaps you could pose for me as a model during your spare time? I have a picture in my mind but I need a model to accomplish it.

— Would I be suitable for a thing like that?

— Undoubtedly: your figure is ideal. It's one that many women could envy you of.

— I could try it if you wish. I, too, would find it interesting to pose and to see how you do the painting.

I give Moira my address and she promises to come over on Saturday at two o'clock to my apartment, the studio on Orchid street.

And so between our plunges into the water and our conversation unnoticeably several pleasant hours have slipped by. It is time to conclude our games with the waves. Though the beaches are still overcrowded.

As we are bidding farewell Moira gives me her telephone number that I might call her up in case of need. I am in elated spirits now, as merrily I continue my journey home by tram car. It is Moira's picture that has now obsessed my mind.

My decision not to become enmeshed into a network of love with a foreigner girl is now melting away as snow would melt with the coming of springtime to my native countryside... A stone has hit the calm glass surface of a lake and waves are reverberating throughout its expanse: likewise my bachelors life has been set into motion and confusion by the touch of a female. From the Lithuanian

translated by A. Milukas

ETHNIC CONFEDERATION TO coordinate nationwide participation in \$10 million ethnic heritage studies centers

The National confederation of American Ethnic Groups (NCAEG) representing 67 nationwide organizations with members in nearly every state of the Union, announced today formation of a national coordinating committee whose task is to establish guidelines for participating of ethnic whites in the \$10 million Ethnic Heritage Studies Centers project, when bills now pending in Congress become law.

*Subsequently, inter-ethnic planning committees for the establishment of Ethnic Heritage Studies Centers will be set up in all areas with a heavy concentration of Americans of European and Asian descent, according to Paul M. Deac, national executive vice-president of the Confederation.

Representatives will be drawn from these regional and local committee to sit on an enlarged body to be known as the National Council for Coordination of Ethnic Heritage Studies Centers.

Chairman of the Coordinating Committee is Dr. Z. M. Szaz, associate professor at Troy State University (Alabama) and secretary for international relations, American Hungarian Federation. Other members are Dr. John Genys, research associate professor, University of Maryland, and public affairs director, national Lithuanian-American Council; Dr. Austin J. App, professor of English and honorary president, Federation of American Citizens of German Descent; Mr. Alexander Ostoia-Starzewski, associate editor, Washington New Approach, a Washington current events publication. Also considered for appointment to the Coordinating Committee is Dr. Blair J. Kolasa, dean, Department of Business Administration, Duquesne University.

Original bills for enactment of the Ethnic Heritage Studies Centers Act of 1971 were first introduced by Rep. Roman C. Pucinski (D-Ill.), in the House, and Sen Richard S. Shweiker (R-Pa.), in the Senate.

The Senate voted approval of the proposed law Aug. 6. House approval is expected after Congress resumes activities September 8.

Purpose of these Ethnic Heritage Studies Centers will be to:

1. Develop curriculum materials for use in elementary, high schools and college relating to the history, geography, economy, literature, art, music, drama, language and general culture of the groups and their contribution to the American heritage.

2. Disseminate curriculum materials to schools at all levels of learning throughout the nation.

3. Provide training for persons who will use curriculum materials developed by the centers.

4. Cooperate with persons and organizations in communities being served by Centers to assist in promoting, encouraging, developing or producing programs or other ac-

vities in communities with a heavy concentration of U.S. ethnic groups.

An All-U. S. Ethnic Conference will be held October 15-16-17 in Washington, D.C. under Confederation auspices for the purpose of insuring participation of all interested groups in this history-making cultural project.

— World-Wide News Bureau Arējas Vitkauskas (who is a Lithuanian and publishes his weekly news summary at 309 Warwick Street, Jersey City, New Jersey 07302) gives coverage to subjects of interest to Lithuanians in his periodical sheet from which we give some items:

— A Nazi ghetto survivor in the city of Kaunas, M. Elin, has had published in 1970 a book with about 94 short stories of his experience — Kraujas ir Ginklai — Blood and Weapons. Besides in Lithuanian, the stories have also appeared in the only Yiddish periodical published in Russia. Though there are signs and of omission and inserts made by the censor, "they truly deserve an English translation", writes World Wide News Bulletin.

The author complains of poverty under "bourgeois dictatorship" (i.e. when Lithuania was Independent. — Ed.) but adds that it seems only yesterday when everyman's sacred right to live, his sacred personal freedom and property existed, — which is opposite to what happened to non-Communist Lithuanians when the Red Army marched in. Brutalities of war time are shown ("Woman in Berlin"). And executions in ghettos when soldiers in Lithuanian uniforms — during German occupation! — gather ghetto dwellers into a square to confront automatic and machine guns while a Nazi film crew makes pictures, avoiding that any Germans appear in them ("Enacted Operation"). "A week later a similar operation was repeated but the victims were shot outside the city by Germans and without a movie crew" to document the fact. A Lithuanian woman who threw bread over the ghetto fence is shot by a guard and left on the barbed wire as a warning to others.

— Another book, "The Joke" by Milan Kundera, published in New York by Coward McCann, Inc. is a novel of Czechoslovakia and the aims and decay of Communist life on the background of a young university student's "practical joke". He had sent his sweetheart a postcard: "Optimism is the opium of the people. Long live Trotzky!" This ended all humor as the hero was then expelled from university, from party.

— "The Marriage of a Young Stockbroker", a 20th Century-Fox comedy-drama was given its world premiere engagement in New York. Among its leading stars is the Lithuanian actress from Canada — Joanna Shimkus, who received a

IN MEMORIAM

Peter W. Urban, July 1, 1908 — May 6, 1971

"My brother, Pete, Urban, passed away suddenly on May 6 of a heart attack," writes his sister Antoinette Urban of Millesburg, Ohio, from their little 4 acre farm where Mr. Urban had retired for the last two years.

His other sister, Elsie Sepic of Pasadena, Calif. attended the funeral in Ohio with her family.

"We lived in Cleveland for 45 years... When he was younger, he did a lot of writing and research. He studied Lithuanian thoroughly. He came to the conclusion that English is a derivative of Lithuanian (from ancient times...)".

P. Urban wrote about folklore, ancient languages, also compared theories of philosophers. He used to write articles in Lithuanian, too. He helped Mr. K. Karpus at the "Dirva" office every once a while and had a weekly column in the English section of the "Dirva" years ago. He also did work for "Lithuanian Days" magazine (mostly translations).

Lt. Colonel Fabian Gediminas, Daužvardis, USAF, Jan. 3, 1931 — April 25, 1971

Twenty years of service with the United States Air Force by Lt. Col. F. G. Daužvardis, son of the Consul Gen. of Lithuania Petras P. Daužvardis, ended in an accidental military plane crash at Cheyenne Municipal Airport on April 25, 1971.

F. G. Daužvardis was born in New Jersey Jan. 3, 1931. He came to Chicago with his parents in 1937.

Fabian enlisted in the Air Force voluntarily, regardless of the fact that he was the son of a foreign diplomat — Consul of Lithuania

— and could have claimed exemption from service in the armed forces of the U.S.

Lt. Col. Daužvardis served in the Korean and Vietnam wars. He earned and received 16 decorations.

He is survived by his widow Shirley, a daughter, two sons, his father, mother and brother.

Interment was in Lakeview Cemetery in Cheyenne, Wy.

Before enlisting in the air force, Fabian was a member of the Boy Scouts of America, Ateitis Lithuanian Folk Dance Ensemble, Knights of Lithuania Chorus, etc.

BOOKS OF INTEREST

CROSSES (KRYŽIAI)

Romanas

Angliškai išvertė Milton Stark

Kaina \$4.00

LITHUANIA Land of Heroes. Country, People, History, Language. Lithuania's Fight Against the Kremlin Rule. Soviet Genocidal Practices in Lithuania. Prepared and edited by Leonard Valiukas. Lithuanian Days Publishers, 4364 Sunset Blvd., Hollywood 29, Calif. 88 p. Part II — Illustrations, 96 p. Price: \$4.75.

THE BATTLE OF GRUNWALD

An Historical Novel

THE THIRD WOMAN

A Novel by A. Baronas

Lithuanian Days Publishers
4364 Sunset Blvd., Hollywood, Ca.

critical acclaim last year for her performance in a film version of

Richard Benjamin and Joanna Shimkus, star as Lisa Alren and William, (World-Wide News Bureau)

LITHUANIANS MAKE NEWS

MSGR. AUDRYS BAČKIS,
Vatikano stebētojas UNESCO konferencijoje kovo 15-20 Lagos, Nigerijoje.

Msgr. A. Bačkis, Vatican's observer at the UNESCO conference in Lagos, Nigeria, on March 15,—20th.

• Aleksas J. Šukys of Kenosha, Wisc. a graduate of Technical College, Milwaukee, has been engaged for six years in his specialty as photographer at his County General Hospital. This September he has won first prize in Ottawa, Canada, at a competition for photographs of the human heart. Three thousand biological-medical photographers had sent 6,000 entries for the competition.

• George Junkus of Georgia Tech University, a 6 foot 9 inches tall basketball star of Georgia Tech University, following a season of fine performance has now signed a contract to play for the Atlantic Hawks next year. His birthplace is Benton, Illinois. (The League, Chicago, July 16th).

• A building corporation headed by architect J. Stankus has completed plans for the construction of a 56 story, twin-building, skyscraper for the western section of Oak Park, Illinois. With 1,172 apartments, at a cost of \$40 million it would be the vicinity's highest structure. Thus a referendum of the populace will first have to approve the building of a skyscraper there.

— Alfredas and Astra Šalčius, twin brother and sister from Europe, are on a tour of popular concerts for Lithuanians and Germans in Chicago. They are scholars of the Lithuanian gymnasium at Lampertheim-Huttenfeld, Schloss Rennhof, W. Germany. Their Lithuanian concert in Chicago is sponsored by "Margutis". Of their German performance a record has been issued by the Somerset Company ("Du gehoerst zu mir"), which had sponsored the American trip of Šalčiai and sent a representative along with them. After successful concerts to sold-out houses it is expected that both singers will come to Chicago next year for the Lithuanian Youth Congress.

• Msgr. Dr. A. Bačkis, first secretary to the Holy See's mission in Lagos Nigeria (S. Lith. Days issue of November 1970), has been elevated to this nunciature's Counsellor, effective July 1st. During August he was acting for the nuncio on vacation then.

• Viky Paukštys (Viktorija Paukštytė), 16, has evolved a method to establish the A group blood type by using a seed extract. After performing 300 blood tests, during 2 years, using lima bean extract, she has attained 100% correct results. She has received technical aid from Chicago's Hekten Institute and encouragement by its director Dr. Costea to elaborate her discovery.

Viky intends to take up studies of medicine next year at one of the northeastern universities. Presently an honorary student at Austin High School she resides with her mother, a senior technician at the cardiovascular laboratory of the University of Illinois. (Naujienos, Lithuanian Daily, Chicago, Ill., July 13).

Books on Lithuania Finding Way to Readers

— A group of Philadelphia Lithuanian Knights (Lietuvos Vyčiai) members (V. Balten, J. Yanulaitis, J. Petkūnas, Diane Drumstas, A. Barch, M. Krivinskas and Leonora Balten) have shown commendable initiative by providing a High School library, Northeast Catholic, with valuable publications in English — books on Lithuania's history, affairs, problems.

— Lithuanians around Pittsburgh were delighted when their TV programs presented to them over various channels their old-country educated doctor Valeria Raulinaitis in her qualifications as chief physician of Pittsburgh's Veteran Hospital (See Lith. Days, May issue).

Advanced Assignments

Agency, EPA, is a 2 billion dollar budget institution with 6000 specialist employee's, reorganized to comprise all offices concerned with preventing pollution of water, air, etc. and is now subordinated directly to the U. S. President.

Engineer Valdas V. Adamkus who was holding a responsible position in this Control system (see Lith. Days of January 1970, p. 21) and has accomplished much of late to eliminate thermo- and mercurial pollution of the Ohio river caused by huge atomic energy generating plants — has been assigned an advanced responsibility after the new reorganization.

Engineer Valdas Adamkus is now assistant - administrator of the midwest EPA region in Chicago, under Francis R. Mayo: in one of the most important regions which controls Illinois, Wisconsin, Minnesota, Indiana, Michigan and Ohio.

According to the overall director of EPA in Washington, W. Ruckelshaus, environmental protection work will now be decentralized and the regional offices will enjoy wide prerogatives in carrying out their assignments of safeguarding nature.

V. Adamkus is also well known for his many activities among Lithuanians, in cultural and public organizations and with the youth in sports. He is also politically active with the Republican party. (From Draugas, Lithuanian Daily News, Chicago, Ill., July 16).

STATEMENT OF OWNERSHIP, MANAGEMENT AND CIRCULATION (Act of August 12, 1970; Section 3685, Title 39, United States Code).

1. Title of publication. LIETUVIŲ DIES / LITHUANIAN DAYS.
2. Date of filing, 9.17.1971.
3. Frequency of issue. Monthly except July and August.
4. Location of known office of publication.

tion. 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, California 90029

5. Location of the headquarters of general business offices of the publishers (Not printers) 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, 90029.

6. Names and addresses of Publisher, editor, and managing editor.

Publisher Anthony F. Skirius, 949 E. Amherst Dr., Burbank, Calif. 91504.

Editor Bernardas Brazdžionis, 2210 India St., Los Angeles, Calif. 90039.

Managing editor Juozas Andrius, 1443 Franklin St., Santa Monica, Calif. 90404

7. Owner (if owned by a corporation, its name and address must be stated and also immediately thereunder the names and addresses of stockholders owning or holding 1 percent or more of total amount of stock. If not owned by a corporation, the names and addresses of the individual owners must be given. If owned by a partnership or other unincorporated firm, its name and address, as well as that of each individual, must be given.) Anthony F. Skirius, 949 E. Amherst Drive, Burbank, Calif. 91504.

8. Known bondholders, mortgagees, and other security holders owning or holding 1 percent or more of total amount of bonds, mortgages, or other securities (If there are none, so state). None.

9. For optional completion by Publishers mailing at the regular rates (Section 132.121, Postal Service Manual)

39 U. S. C. 3626 provides in pertinent part: "No person who would have been entitled to mail matter under former section 4359 of this title shall mail such matter at the rates provided under this subsection unless he files annually with the Postal Service a written request for permission to mail matter at such rates."

In accordance with the provisions of this statute, I hereby request permission to mail the publication named in Item 1 at the reduced postage rates presently authorized by 39 U. S. C. 3626.

(Signature and title of editor, publisher, business manager, or owner) [Signed] A. F. Skirius, Publisher

10. For completion by nonprofit organizations authorized to mail at special rates (Section 132.122, Postal Manual) The purpose, function, and nonprofit status of this organization and the exempt status for Federal income tax purpose.

x Have not changed during preceding 12 months.

11. Extend and Nature of circulation.

A. Total no. copies printed (Net press run). Average copies each issue during preceding 12 months. — 2500. Single issue nearest to filing date. — 2500.

B. Paid circulation. 1. Sales through dealers and carriers, Street vendors and counter sales. Average no. copies. — 60. Single issue... — 56. 2: Mail subscription — Average no. — 2190; Single issue... — 2262.

C. Total paid circulation. Average.. — 2250; single issue... — 2318.

D. Free distribution (including samples by mail, carrier or other means. 1. Samples, complimentary, and other free copies. Average no... 100; Single issue — 93.

E. Total distribution (sum of C and D). — Average no. — 2350; Single issue... — 2411.

2. Copies distributed to news agents, but not sold — None.

F. Office use, left-over, unaccounted, spoiled after printing. —Average no... — 150; Single issue... — 89.

G. Total (Sum of E & F — should equal net press run in A). — Average no. — 2500; Single issue... — 2500.

I certify that the statements made by me above are correct and complete.

(Signature of editor, publisher, business manager or owner).

Anthony F. Skirius
Publisher

Janina Mathews 1964 metais New Yorke.

Janina Mathews, New York, 1964.

Foto V. Maželis

MAŽOJI JANINA...

Atkelta iš 7 psl.
taklį, kada ji vaidina. (Abi vaidino
po keturis kartus per savaitę).

Pagarsėjo dar 1964 metais

Mažoji Janina televizijos žiūrovams ir kitai publikai jau buvo žinoma dar apie 1964 metus. Pvz. 1964 m. ji dainavo priėmimė pas tuometinį New Yorko merą R. Wagnerį ir jau tuomet ja susidomėjo televizija. Tiesa, ketverių metų mergaitei įstatymai draudė vaidinti, bet vėliau ji jau reiškėsi Jack Paar TV programoje.

Prasidėjo mažosios aktorės - daininkės bei šokėjos kelias į populiarumo viršūnes.

Koncertai Floridoje ir kitur

Janina su motina Juodyte dalyvavo eilėje koncertų Floridoje, Bostono, Putname, vėliau jos buvo nuvykusios ir į Švediją.

Televizijos žiūrovai ją matė NBC televizijos programoje (Kraft Music Hall, dalyvaujant filmu aktoriui Rock Hudson), Joe Franklin programoje, gi šiu metų sausio mėnesyje Janina Dalyvavo Mike Douglas programoje.

Jau buvo aišku, kad mažoji Janina — patraukli "žvaigždė" ir ji visur turės pasiekimo — ar scenoje, ar estradoje, ar TV studijoje.

Po sėkmės teatre, vėl scena

Po dviejų metų sėkmės "Curley McDimple" keliuose šimtuose spektaklių, Janinos ir vėl laukė darbas. Naujame teatro konkurse iš apie brėžiamas smurtas ar įvairūs lytiniai iškrypimai.

Vis teigiami spaudos balsai

Janinai pasirodžius Curley vaidmenyje, televizijoje ir kitur, apie ją dažnai rašė (ir gana teigiamai) ne tik vietas, bet ir milijoninio tiražo spauda. Reikia iškelti "Life" magazine 1969 m. birželio 13 d. laidos straipsni "Shirley or Curley", kur nurodoma, kad Curley spektaklio scenoje išsilaiumas daugiau dviejų metų — tikras stebuklas. Kas čia daugiausia kaltas? Žinoma, mažoji aktorė — lietuviatė Janina.

Apie Janiną teigiamai rašė ir kiti laikraščiai bei žurnalai.

Pagaliau, nenuostabu, kad jaunoji aktorė gauna šimtus laiškų, net telegramų ir vis su susižavėjimo balsais. Visi girią jos talentą, visi patenkinti, kad Janina New Yorke vaidina švariame vaidinime, kur viskas miela, kur nerasi smurto ar kitų šiu dienų apraiškų.

Gal kas paklaus: ar laiko ji save lietuvaite? Žinoma. Ji lankė Apreiš-

1,000 kandidatų Janina vėl laimėjo. Ji su 5 kitomis mergaitėmis ir berniukais dalyvavo šią vasarą, liepos rugpjūčio mėn. Jones Beach, netoli New Yorko, prie Atlanto vandenyno statomame žinomame muzikiniame spektaklyje "Sound of Music". Janina šoko ir dainavo.

Kitais metais ir vėl Broadway

Po dviejų mėnesių darbo Jone Beach, Janinos laukia, drauge su motina, pasirodymas keliose Long

Island kolegijose. Be to, "Curley" veikalo autorius bei statytojas Robert Dahdah jau ruošia naują muzikinį vaidinimą ir svarbiausią vaidmenį numato Janinai. Veikalas ir vėl, greičiausia, pasirodys New Yorko Broadway teatre.

Tuo būdu jaunos lietuviatės sėkmė vis dar aukštumoje. Ją mėgsta tūkstančiai, ji vis labiau populiarėja. Svarbu tai, kad savo pasirodymais, ypač "Curley" veikale ar televizijoje, Janina nustelbia rūsių vaidinimą ar renginių, kuriuose pa-

Janina, kairėje, NBC televizijos pasirodyme su Rock Hudson. →

With Rock Hudson on TV-NBC.

Janina pozuoja fotografui.
A pose for the photographer.

kimo parapijos lietuvišką mokyklą, puikiai kalba lietuviškai ir kiekvieną proga pasisako: "Esu lietuvaite". Ji pernai neteko savo tėvo ir toliau globojama savo motinos, žinomos dainininkės Lionės Juodytės.

Belieka tik džiaugtis jaunos Brooklyno lietuvaite sėkme ir linkėti naujų laimėjimų.

Vytautas Alseika

Iš "The Sound of Music" vaidinimo Paper Mill Playhouse, N. J. — Janina, vaidinusi Brigitą, su Bara Meyster (Marija), Frank Carington — produseriu, ir von Trapp vaikais.

"Sound of Music" with Janina — who performs Brigit.

Mažoji Janina, Lionės Juodytės-Mathews dukte, (kairėje) daugiau kaip dvejus metus žavėjusi New Yorko publiką muzikiniame veikale "Curley McDimple".

Little Janina Mathews (left) in musical "Curley McDimple".

